

Український ВІСНИК

E-mail:
ukrainskyi.visnyk@gmail.com

М. Шевченко

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XX. № 7-8 (квітень) 2013

Христос воскрес! Воістину воскрес!

Прочитайте:

- ❖ Шевченкіана (8,9,10 стор.)
- ❖ Великдень на Буковині
- ❖ Бечкова Неділя
- ❖ Змагалися олімпійці
- ❖ Нові обставини, нові можливості
- ❖ Сільвіа – золота негостинська дівчина
- ❖ Свобода – можливість служити людям
- ❖ Дитячі сторінки
- ❖ Веселу сторінку

**«Бечка б'є – не я б'ю!
За тиждень Великдень!»**

ВЕЛИКОДНЕ ВІТАННЯ

Світовий Конгрес Українців щиро вітає Ієрархів і душпастирів українських Церков та українців усього світу з величним святом Христового Воскресіння! Символізуючи собою перемогу добра над злом, життя над смертю та світла над пітьмою, Великдень згуртовує нас у любові до воскреслого Сина Божого та надихає вірою у вічне життя. Цей світлий день нагадує про обов'язок жити згідно з Божими заповідями та за законами добра і християнської моралі, а також дає надію на торжество справедливості та духовно зміцнює мільйони українців, що проживають у всьому світі. Віра у Христа століттями допомагала нашому народові вистояти у найважчі часи та єднала в боротьбі за вільне і гідне життя. У день великого Христового Воскресіння Світовий Конгрес Українців закликає все світове українство уславити Сина Божого та спільно піднести Великодню молитву за краще майбутнє для України та українського народу. Нехай же світло Христового Воскресіння зігриває і оберігає всіх українців та приносить у кожную родину мир, радість і благополуччя!

Христос Воскрес!
Воістину Воскрес!

СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ

Евген ЧОЛІЙ
Президент

ПІДТРИМАЙТЕ ДОБРУ СПРАВУ

Допоможіть українцям відкрити для себе Румунію, а румунам – Україну!
В рамках роботи Посольства України в Румунії щодо поглиблення всебічного співробітництва між Україною та Румунією, 1 квітня 2013 року (це не жарт), розпочато Проект – «Статті до Вікіпедії»: Представлення України (Румунії) в румунській (українській) версії Вікіпедії.

Існує такий жарт, що якщо тебе немає в Інтернеті, то тебе взагалі на цьому світі не існує. Дуже часто першоджерелом інформації для сучасної людини виступає Вікіпедія. Тим більше, коли мова йде про інформацію, яка стосується іноземної країни. Навіть поверхневий аналіз української Вікі показує, що українці практично позбавлені можливості знайти тут більш-менш повну інформацію про основні міста, постаті, літературу, культуру, історичні та наукові події в Румунії. Не краща ситуація і щодо представлення України у румунській версії енциклопедії. На виправлення цього недоліку і спрямований наш проект.

Українська громада в Румунії, так само, як румунська в Україні є унікальними носіями двох мов, двох культур, двох історій. Тому, на нашу думку, саме вони, в першу чергу, можуть допомогти у реалізації даного конкретного проекту.

Звертаємось до всіх, хто може перекладати з української на румунську і навпаки, а також з англійської на ці дві мови (багато якісних статей про Україну та Румунію міститься в англійській версії Вікіпедії).

Про все, що буде Вами зроблено, а також про свої думки, ідеї та пропозиції обов'язково повідомте нам: наша електронна пошта ukr_centr@clicknet.ro (з метою популяризації зазначених матеріалів Посольством заведено «РЕЄСТР статей Вікіпедії, у написанні, редагуванні та перекладі яких взяли участь Друзі Посольства України в Румунії»). Про всю спільно зроблену роботу ми періодично інформуватимемо на нашій сторінці на Facebook https://www.facebook.com/embassyua.ro?ref=tn_tnmp. Дуже сподіваємось на Вашу підтримку!

СІЛЬВІЯ – ЗОЛОТА НЕГОСТИНСЬКА ДІВЧИНА

Куди б я не йшов – в поля, ліси, чи в квітчасті гаї знайти якийсь гарний пейзаж, щоб намалювати його і щоб вийшла гарна картина, пригадую минуле, думки ведуть мене в юність, у молоді літа, які перебігли, як подих літнього вітерця...

Тоді, коли ще юність мені всміхалася, коли палала в крові, наче мирний вогонь, я ще із тих сонячних літ не покинув гори, поля, ліси і гаї.

Вони мені пригадують цвіт тодішньої радості, цвіт високого задоволення, пригадують моїх вірних друзів. Одні з них піднялися, мов білі птахи, і зникли десь за обріями...

Пригадують пісні, які ми гарно виконували на толоці, вечерком у культурному домі, але й на негостинських дівочих вечорницях.

А щонайважливіше – пригадують мені прекрасну дівчину-білявку із карими оченятами та з ніжним милим поглядом, із золотим серцем – Сільвію Ріщук. Село називало її Сільвія Цюля Ріщук.

Нині вона люба дружина професора, музиканта, друга й диригента «Негостинських струн» Миколи Майданюка.

Не можу цю красу забути і не оцінити її талант.

Її таке гарне обличчя, як без жодного гріха чи перебільшення міг би порівняти із найкращою квіткою нашої землі, або з променистим Божим сонцем.

Це для мене означає, що я не дарма жив, нині маю можливість подякувати Богу і долі, що дали мені цей великий шанс пізнати в молодості талановиту вчительку Сільвію Ріщук (нині Майданюк).

Грав з нею різні ролі в класичних українських п'єсах; у «Безталанній» грав роль Гната, а вона роль Варки, в «Сватанні на Гончарівці» я був Стецьком, а вона Уляною. В п'єсі «Над лиманом» я грав роль Кашкета, а вона роль Прусі, потім зіграла на високому рівні роль Анни у п'єсі «Украдене щастя», грала у «Дай серцю волю, заведе в неволю», у «Наталці Полтавці» і в інших п'єсах сяяла, як справжня зірка негостинського театру.

Професори Серетської педагогічної української школи порівнювали її із великою актрисою України Наталею Ужвій та з іншими зірками української сцени...

Нині, хто її бачить, каже: О, яка гарна ще дружина Коця Майданюка!

І я підкреслюю – гарна була, гарна є і такою залишиться.

Хоча до неї завітали в гості осінні пелюстки і зачепилися у її багате волосся, вона остається квітучою весною – теплою, запашною, ніжною, вродливою, пісенною.

Бо тоді, коли співала на сцені, я, як любитель української пісні, уявляв, що то співає якась неземна істота.

А то співала дочка Негостини...

А тоді, коли мала діалог з кимось на сцені, її дівочий голос проникав кожному в серце, зачаровував зал.

Такою була наша Сільвія і такою залишиться в нашій пам'яті, якою була, коли розцвітала, як вишенька в саду, як лілея у квітнику.

*«Квіткою тебе назвали
Негостинці, козаки,
З юних літ тебе кохали
І раділи, що ти є...»*

І я радів, як дитина, що мав нагоду з нею працювати багато літ на негостинській сцені.

Із Сільвією співпрацювати на сцені – це було для мене і для інших акторів безмірним задоволенням, великою радістю, святом.

Мала велику внутрішню силу впливу на кожного із нас, тому ролі вивчалися дуже скоро і час довгих репетицій минав легко, немовби птах перелетів хату...

Коли починали репетиції, місяць був над школою, а коли кінчалися – місяць був над хатою самотнього Кліма – була вже третя година ранку.

Коли це все пригадую, душа бажає, щоб ти повернулася на нашу стару сцену з твоїм талантом, із твоєю красою, із твоїм душевним сявом і заспівала нам так, як колись співала:

*«Ой місяцю, місяченьку,
Не світи нікому,
Тільки мому миленькому,
Як іде додому.»*

Пригадую, що між нами, молодими, були і маленькі непорозуміння, але ти все лічила своїм ласкавим словом, доброю душею, золотим серцем...

Одні з них і нині, після стільки і стільки літ, дякують тобі...

Одружилася з професором Миколою Майданюком. Народила дві квіточки – Челіку і Жанету, збудувала із любим чоловіком світлий гарний дім, осяяла його своєю красою і любов'ю, і живеш в ньому із сім'єю, як рожа в квітнику.

*Яка ти, Сільвіє, чудова
Ще не знайшов тобі рівні.
Твоя українська щира врода
Не раз приснилося мені.*

*Ти сцені вірно, без вагання
Віддала в юності життя.*

*Про тебе пишу, щоб всі знали
Те, що зробила для села.*

*Жий в моїх вірші й не журися,
Що роки наші так пройшли.
Прийди на сцену, повернися.
І молодій, як і колись.*

Хотів би, щоб ваші імена залишилися в ньому, як дві осяйні зірки, які зовечора сторожать, щоб вірна любов не пропала.

Михайло ВОЛОЩУК

Бечкова Неділя

Вербна Неділя – це Бечкова Неділя в українців-гуцулів.

В православній релігії шоста неділя Великого посту велике свято, в якому згадується урочистий вхід Господній у Єрусалим. У православній церкві в Неділю входу Господнього у Єрусалим читається 50-й псалм, освячуються молитвою й кроплюються святою водою розбруньковане віття верби чи інших рослин. Освячене віття роздається віруючим, з яким при запалених свічках вони стоять до кінця служби, знаменуючи перемогу життя над смертю (воскресіння).

У нас, в горах, вербного квіту (бечку в гуцулів) чекають як і самої весни, завжди з нетерпінням. Коли Великдень у квітні, ще довкола в горах сніги біліють, та як тільки потепліє, на верболозах біля річки, на узліссі несподівано з'являються пухнасті котики. Це верба цвіте, нагадуючи, що втекло – оновлююча пора.

Ніжна вісниця ранньої весни зворушує душу, вона здавна супроводжує людські поселення, а в українців, разом із калиною, є найпопулярнішим деревом, оспіваним у поезії.

Освячена у церкві бечка у понятті наших гуцулів володіє цілющими властивостями. Так, освячену бечку кладуть за образи, щоб родині несла благодать, щоб охороняла хату від нещастя, а сухою наступного року розпалюють піч під великодні паски. Бечкові свячені котики кидали в кашу, їли, маючи переконання, що вони передають організмові силу весняної енергії на цілий рік, їх давали їсти дітям (цей звичай властивий і сьогодні), щоб ніколи горло не боліло, щоб не було лихоманки. Вербову галузочку кладуть і сьогодні до вінчальних свічок, аби грим молодят не розділив, а освідчуватись найкраще у Бечкову Неділю: тоді кохання ніщо не розіб'є... А якщо дівчина торкнеться бечкою свяченою жаданого цього дня, то може назавше заволодіє його серцем...

З освяченою вербою (бечкою) після повернення з церкви газди обходять обори та стайні, торкаються худоби, щоби плідна та здорова була, корови молока багато давали, гілочку бечки залишали у стайні на приплід, а в пасіці – щоб роїлися бджоли. А ще садили колись у полі, на городі на щастя молодих: коли гілочка бечки прийметься – дівчині заміж іти, а хлопцю – одружитися.

На свято Юрія бечковим пруттям виганяють худобу на пасовисько, а на полі сівачі один-два прутики закопують, щоб урожаї гарні були. Бечка, кинута в ставок – на розплід риби, запхана у стіжок – гарантія, що сіно не зогнеє.

У давнину вірили, що якщо розмахувати над головою свяченими гілочками навхрест, то можна розігнати грозові хмари та спинити град. Це ніхто не заважає перевірити тепер, але я 50 років тому ішов лісом із моїм сусідом Федором Моцком, який знав майже напам'ять Біблію, читав різні релігійні книжки і в селі йшла вістка, що знає спирати град, змінює напрями хмар. Нараз грим і надійшов великий дощ. Вуйко Федір почав читати із святої книжки, розмахував руками, надійшов Юрій Прокопів, з яким ми сховалися під велику ялицю, а вуйко Федір під смерекою продовжував читати, щось примовляти, але дощ продовжував падати, громи один за одним, а я з Юрієм Прокоповим із-під ялиці вийшли, як із бані. Нарешті вуйко Федір просить нас вибачити, бо він щось помилився, читав проти граду, а то треба було проти дощу. Я мав тоді 16-17 років і повірив вуйкові, бо ціле село мало довір'я в нього в цих справах.

Бечковими прутками обсаджували криниці, щоб уберегтися від хвороб, щоб вода очищалася. Вірили, що бечкові галузки, кинуті у вогонь, здатні пригасити пожежу.

Численні повір'я пов'язані з освяченою бечкою, і, по-моєму, існують ще багато з них і сьогодні. Молоко, в яке кидають котики бечки, не вурдиться, не кисне, а молоко, в якому зварено декілька бечкових котиків, зніме з людини чари, зуроки. Старі лічники вважають, що свячена бечка стає в пригоді від усього: печуть ноги – треба натрусити у взуття, при опіках – притулити до рани, болить голова – прикласти до потилиці в'язок галузок бечки, прикривши хусткою. Червоніють очі стареньких – на поміч придуть котики бечки, накладені на повіки: у жінок-гудувальниць горять груди – потрібно обтулити їх бечкою.

Бачу, що народилися нові вірування про терапію бечкою. При стресі й тривозі – пожувати і виплювати бечку – наступить спокій і рівновага. Казала колись і по сьогодні одні згідні, що навіть при чоловічому безсиллі допомагає бечка: натерти нею низ живота і коліна, щоб відновилася живлюща енергія.

Я запам'ятав цю терапію читаючи, мабуть, п'ятитомну роботу В. Шухевича «Гуцульщина».

Тож хай не зникнуть в млі часу звичаї і настанови наших предків гуцулів, у яких невичерпна мудрість і досвід...

Юрій ЧИГА

Христос воскрес! Воїстину воскрес!

Знаменом Великодня є радість. Після того як на Голгофі загомонів могутній гомін останнього слова Спасителя: «Отче, у твої руки віддаю духа мого!», Ісус склонив голову і помер. Христа поклали до кам'яного гробу на пагорбі Голгофа. Але, як це й Христос був переказав, після трьох днів розпустились чудесним способом стіни гробу, розбіглася перелякана сторожа і Він з'явився – Початок і Кінець людства.

Отого тихого великоднього ранку з гори Голгофи понісся голос Ангела: «Христос Воскрес!», благовістуючи жінкам велику істину про воскресіння Христа. «Христос Воскрес!» – переказали жінки Апостолам. Словами «Христос Воскрес!» вітали пізніше один одного Апостоли. Це радісне слово, завдяки апостольській праці, рознеслось по цілому світу.

Усі ми виносимо з країни дитинства спогади про Великдень. А вже нарешті можна було поласувати паскою, досхочу наїстися ячок.

Вночі о 12 годині починалось Всеношне. Ставши перед мирянами, священик мовив:

– Христос воскрес!

Присутні відповіли:

– Воїстину воскрес!

Після триразового повторення церковний хор заспівав:

Христос воскрес! Смертю смерть поправ

І сущим во гробі живот дарував...

На вулиці враз почулися постріли – то мисливці в такий спосіб «убивали» чортів. На Мараморощині відбувалося посвячення кошиків з паскою.

В моєму селі Луг над Тисою посвячення паски відбувалося після служби в 12 годині. Доки готували сніданок, я одніс корівці окраєць свяченої паски, притрушеної сіллю. Перед тим, як ми сідали до їди, тато мовили:

– Дай, Боже, і на той рік дечекатися цього Світлого Воскресіння у щасті та здоров'ї!

Ми відповідали:

– Дай Боже!

Після обіду лужани ішли на цвинтар, де відбувалися різні ігри.

Про Великдень народ створив чимало прислів'їв та приказок.

* Шити, білити, а завтра Великдень.

* Не кожен день Великдень, а хліб не паска.

* Дороге яєчко к Великому дню.

* Де вовк на Великдень зачує дзвони, то буде там цілий рік крутитися...

За традицією другого дня свят в Лузі люди обмінювались писанками або крашанками.

Найцікавішими забавами було обмиватися одеколоном. На цвинтарі коло церкви парубки і молоді чоловіки обмивали дівчат або молодичь одеколоном. Кожна дівчина чи жінка обов'язково розкривала груди, а парубки поливали їх одеколоном.

В 1987 році я відвідав перший раз Україну – місто Ужгород. Мене з дружиною запросила перша сестра жінки – Василинка Свистак на самий Великдень. Вона працювала професором-лікарем в Медичному інституті в Ужгороді, а чоловік її, Вітя Свистак – прокурор-криміналіст.

Ми рушили машиною до його батьків в місто Великий Березний.

Прийшли до його родичів, я привітався: – Христос Воскрес!» У відповідь мене привітали – «Воскресне й Україна!»

Побачивши моє здивування, вони розповіли про те як перебували в таборах в'язні-українці. Понад три століття український народ боровся на межі життя й смерті зі своїм ворогом – російським великодержавництвом та комуністичним тоталітаризмом. В ті роки загинули мільйони українських синів і дочок. У тюрмах і таборах Сибіру, на Соловках, в катівнях НКВС, під час Голодомору. Мільйони родин змушені були шукати прихистку в чужих країнах на всіх континентах. Та вони вірили, що Україна воскресне.

Як слушно зауважував О. Довженко, єдина держава в світі, де не вивчалася рідна історія – Україна. Я розказав моєму знакомому про українців з Румунії.

Як мовить народне прислів'я, в природі нічого не буває вічного. На наших очах розвалилася жорстока імперія. Україна врешті-решт воскресла і стала незалежною державою.

Микола КОРНИЦАН

Буковина була і ще є багатоетнічним краєм, і кожний етнос має свої обряди, пов'язані із різними церковними святами та іншими подіями.

Великодні обряди розпочинається тижнем, який передує Великодню і зветься Великим: кожен із його днів ніс у давнину певне культове навантаження. Знаю багато повір'їв, пов'язаних з цими днями у горах, де проживає переважна частина гуцулів. Так, у Чорну середу заказувалося обрізувати дерева, бо могли висохнути. Вірили, що на Живний четвер після того, як люди виходили з церкви після вечірньої, «приходять мерці на відправу». У Велику п'ятницю ніхто не пускав кров із ніякої маржини, так само ніхто в цей день не йшов по рибу або полювати. Це табу підкріплялося страхом, що поранений звір «клевстиме цілий рік», і це прокляття діятиме до дев'ятого покоління. Цієї застороги дотримувалися в пам'ять про страту того дня Ісуса Христа.

Найважливішим атрибутом Великодніх свят у буковинців усіх без винятку конфесій – це ритуальні страви, а серед них на головному місці – випечення паски, яку в православних і греко-

католиків печуть із муки найвищого гатунку, щедро заправляючи яйцями та подекуди ще родзинками. Пам'ятаю, коли був малолітнім, як старалися господині, аби паска файно вирости, аби добре загнітилася, аби у церкві на Великдень люди виділи, що справжня газдиня випекла файну паску і спорядкувала у кошику «все, ек си належит».

У українців ще однією важливою ритуальною стравою вважається великоднє яйце – здебільшого розписане, розмальоване, чи просто забарвлене в один колір – відповідно звалось писанкою, крашанкою чи галункою.

Особливо культивувалися колись і тепер писанки у гуцулів, і тому у кожному куті села обов'язково було і є кілька дівчат, а також жінок різного віку, які вміли та вміють їх розписувати. Залежно від орнаменту, писанки у гуцулів носять назву «рибки», «сорок клинків», «рожа», «фасулька», «горішки», «рускаль», «гребелька», «коники», «птахи», «хрестикова» і т.д., назви, котрі існують і сьогодні. Я мав нагоду бути кілька годин у Кильменському районі Чернівецької області на кордоні з нинішньою Молдовою, де проживають молдовани, як вони себе називають. Тут я бачив галунки, пофарбовані лише оранжевим, червоним, рожевим кольорами і в жодному разі – у зелений чи голубий.

Християни освячують ритуальний хліб та інші основні страви у церквах, і з цієї метою прилагоджують святкові кошики. Господині складають його за звичай у суботу, щоб вечером перед дванадцятою годиною встигнути на Божу Службу до церкви. Буковинки з давен клали поряд із паскою яйця, хрін, часник, будз, солонину, сир, сіль тощо, але в дерев'яну дійницю, як кажуть українці-гуцули, – «скопец» гравірований.

Великдень на Буковині

У гуцулів, пам'ятаю, що у кошик або скопец ставили тільки домашні продукти, а саме: паску, домашню бужену ковбасу, бужену солонину, хрін, свіжий зелений часник, зелену цибулю, сир сіль. Бувши дитиною, бачив, що одні господарі мали у скіпцях і пляшку вина. Обов'язково у кошиках ставилися до освячення писанки та галунки. Одні освячували по 15-20 писанок у маленькому кошику, бо хрещеним маткам та батькам, а також і вінчаним, сусідам та іншим улюбленим годиться дати файну освячену писанку, а також ці писанки добре мати вдома. Колись у гуцулів діти ходили «за писанками» до сусідів, хрещених батьків, до рідних, а якщо прийшли гості або випадково інші особи, ближчі чи дальші, то обов'язково їм дарують писанку. В інших зонах Буковини освячували і фрукти, але взагалі великодній кошик містив подібні страви у всіх зонах Буковини.

Нині я купую паску, випечену у пекарні. Вона має прекрасний вигляд, звільнює газдиню від труда та емоцій чи вийде із печі як слід, але, купуючи паску, пригадую покійну маму, яка вона з великим хвилюванням її пекла і старалася, щоб мала файний вигляд і би не вийшла сирію. Як не маю домашніх ковбасів і буженої солонини, то знайдемо у магазині, те ж саме й сир, будз, яйця та інші продукти. Це, по-моєму, знижує смисл найбільшого християнського свята для старших, котрі запам'ятали інші звичаї.

Українці низовини у пасхальний кошик додавали також насіння городніх культур: бобу, квасолі, маку, гороху, ріпи, цибулі, часнику, червоного буряка, щоби потім посадити. Так грядки краще зародять і насіння не переведеться. Врешті, всі українці Буковини, головню гуцули, знаходять місце й для пляшки води, хрину, кропиви, рушничного порошку та іншої всячини, яка після посвяти слугувала засобом для лікувальної магії, ворожбицтва.

Після богослужіння та освячення паски і страв надходила пора великодньої магії. Насамперед усі квапилися додому. Гуцули вірили, що «хто борше буде в хаті, той скорше зробить діло». Біля церкви газди не забували давати бідним трохи страв – за померші душі.

Гуцули тричі обходили зі святістю оселю, а потім ішли до худоби. Освяченими стравами торкалися кожної тварини примовляючи: «Аби си так нічо не брало вівці, кози, корови, ек нічо не озме свіченої паски».

Хто мав сад, то так само здійснював довкола нього ритуальний обхід.

Не лише гуцули, але по всій Буковині газди теж у першу чергу йшли до худоби, дбаючи

таким чином про її здоров'я і благополуччя дому. Ввійшовши після обходу до хати, господар викладав скибки пасхи з сиром та іншими стравами, причому кожному з домашніх в окрему миску. Після молитви розпочиналася ритуальна трапеза, у якій куштуванню кожної з посвячених страв надавалося певне значення. Так, свячені яйця мали запобігти від шлункових корчів, будз, сир – від лихоманки, хрін давав силу, часник їли, щоби бути славним (крім того, без часнику не обходилося жодне велике свято), солонину –

щоби бути ситим, вербу – щоби рости скоро, як верба.

Після великодньої трапези розпочиналися молодіжні забави. Молодь співала, а діти гралися. Залишилися інформації, як ще до 40-х років на Пасху місцеві парубки в центрі села влаштовували «колиски», тобто гойдалки, де впродовж Великодніх свят колисали дівчат. Ті колиски стояли аж до Вознесіння. На другий і третій дні Пасхи парубки ще й приводили музик. Так само й буковинська молодь у вівторок популудню зазвичай влаштовувала танці з музикою, які тривали до вечора.

Ряд великодніх молодіжних забав були пов'язані з писанкою. У нас, в селах громади Ульяма, у понеділок волочівний парубки «парували» писанки. Зібравшись коло церкви, хлопці один із одним «цокалися» писанками. У цій грі вигравав той, чия писанка після «цокання» залишалася цілою. В таку саму гру забавлялася на Великдень і вірменська молодь. Хлопці змагалися, хто перекине писанку почерез церкву. У селах, де храм був високий, це мало кому вдавалося.

Яскравим продовженням молодіжних забав були Великодні понеділок та вівторок, звані «обливальними». Цікаві були обрядові ігрища «обводою». Намагалися відкупитися від обливальників писанками. Ця забава мала продовження і біля церкви.

На Буковинській Гуцульщині Великодній понеділок ще називався «Волечівним» – бо цього дня всі, від малого до старшого, «волочилися» селом. Хлопчики – щоби здобути писанки, взяти участь в іграх та подзвонити у церковні дзвони, дівчата – показати свою красу, а господарі пого-стювати у кума чи сусіда.

Від Великодня аж до Вознесіння в українців, румунів, вірменів було прийнято вітати один одного словами Христос воскрес!

Великдень, чи Пасха, на Буковині традиційно вважається одним із найбільших свят календарного року. Але буковинці різних національностей і віроповідань відзначають це свято по-різному і здебільшого в різний час.

Юрій ЧИГА

Що повинна зрозуміти українська спільнота, щоб не тільки зберегти свободу України, але наповнити цю свободу новим, позитивним змістом – цій темі присвятив свою статтю у київській газеті «Дзеркало тижня» (15 лютого) визначний церковний діяч сучасності Владика Любомир Гузар. Нижче пропонуємо нашим читачам цей важливий текст.

Господь Бог дав нам Україну. Ми самі її не здобули, крові не пролили. Ніхто з людей нам її не дарував. То була воля Господня, ласка Божа. Обставини мусять описувати історики. Але Україна постала, вона є. Я переконаний, що інакше бути не могло.

Проте чи всім нам подобається нинішня Україна? Кого слід картати, що вона не є такою, якою ми воліли б її бачити? Як сталося, що Україна не стала осідком достатньої кількості вільних людей, що є неодмінною ознакою справді вільної держави?

Багато хто все ще боїться свободи. Хтось давно відзвичаєний від неї, хтось, навпаки, досі не призвичаєний. Більшість людей про свободу не думають. Бо виховані в іншому світогляді.

Багато разів я чув з різних вуст, що ми, українці, є затятими індивідуалістами. Масш свій хутір, маєш родину, землю, сад – власне, що ще потрібно, аби не думати про те, що за парканом, про тих, хто за парканом? Земля така багатує, що добрий господар ладен самотужки розбудувати щось на кшталт власного самодостатнього світу. Це створювало хитку ілюзію свободи для кожного й не примушувало змагатися за свободу для всіх. Мрії про волю не заважали кожному ставати невірником власного клаптика землі.

Історики кажуть: українці поставали насамперед як рільники, тому їхня звичка до колективної співпраці є не досить природною. Світ змінював обставини й характери, проте закладена традиція все одно давалася взнаки.

Після Другої світової війни я жив у таборах біженців на території Австрії. Дуже повчально було спостерігати, як поводитися українці, а як – литовці. Литовці вміли свої справи розв'язувати спільно, українцям це давалося тяжче. Звісно, вихідці з Литви, на відміну від нас, мали за плечима щонайменше 20 років незалежності. Але чи тільки в тому була причина?

Часом ми добре працюємо гуртом. З історії відомо, що українські військові формації в різні часи були досить вправними. Проте, коли йдеться про життєві проблеми, нас напрочуд важко переконати, що треба співпрацювати. Життя призвичаїло мешканців нашої землі боронитися, але не навчило спільно розбудувати навколишній світ, коли загрози немає? Складно відчувати себе спільнотою, коли відсутній спільний ворог. То невже нам неодмінно треба ворогів, аби відчути себе справжньою родиною, не роз'єднаною парканами особистих прагнень, дрібних острахів та нісенітних забобонів?

Українців на певний час може об'єднати шляхетна ідея, прекрасна мета, велика боротьба. Заради цього багато хто спроможний віддавати останнє, йти до в'язниці, ризикувати здоров'ям, жертвувати життям. Натомість речі не менш важливі, але зовні більш

Свобода – це МОЖЛИВІСТЬ СЛУЖИТИ ЛЮДЯМ

буденні, марудні, не в змозі пробудити таку ж пристрасть, такий же запал, таку ж схильність до жертвності. Ми здатні боротися за чітко окреслену героїчну мету, але нам не властиво налаштувати себе на копітку, щоденну спільну працю.

Наведу приклад з власного досвіду: дуже легко розбудувати парафію, особливо коли зводиться храм Божий. Тією справою опікується ціла громада, кожна людина щиро намагається бути дотичною до здійснення мети. Та коли храм збудовано, то стимул зникає. Нащо зайво турбуватися, як воно вже постало? Але ж життя парафії не припиняється відтоді, як храм Божий зведено. Воно, власне, тільки починається.

Який зв'язок я вбачаю між спільною працею та свободою? Дуже простий. Свобода не є сама в собі цінністю. Свобода – це змога бути людиною. Свобода – це лишень право творити добро. Свобода не в тому, щоб робити, що заманеться. Свобода – то можливість служити людям. Чим більше людей усвідомлять таку свободу як природну потребу, тим більше добра вони здатні спільно створити одне для одного, а отже, для цілої країни. Свобода є умовою, вона не є ціллю. Держава може почуватися вільною лише тоді, коли вона спирається на людей, які почувуються справді вільними. Водночас тільки у вільній державі народ може почуватися свободним.

Ми спільно повинні збудувати державу, де вільна людина має бути на першому місці. Повна свобода цілої України має складатися з частинок свободи кожного з нас.

Якби мене запитали, що означає бути свободним, я б не відповів одразу, хоча вважаю себе вільною людиною. Але ж не відчуваю захищеним. Бо живу в країні, де завтра мене можуть заарештувати. Або влаштувати мені дорожньо-транспортну пригоду, буцімто випадкову. Раптом хтось на високих щаблях влади подумає, що нижчепідписаний заважає владі, що він говорить дурниці, що псує людей? Раптом хтось вирішить, що варто такої людини позбутися? Бути вільним і наражатися через те на небезпеку – доказ того, що живеш у країні, яка не є вільною.

Справжні велети духу спроможні бути вільними і в невірній державі. Василь Стус навіть за ґратами лишився вільною людиною, саме тому його смерть у неволі перетворилася на безсмертне утвердження справжньої свободи. Власне, наявність таких людей дозволяла вважати наш народ волелюбним. Але брак таких людей не давав змоги цілому народові стати вільним. Ми справедливо пишаємося часами козацької держави, але надто ідеалізуємо той період, який не був аж таким беззастережно світлим. Невірники-кріпаки ставали вільними козаками, втікаючи до свободи. Але вони її не втримали.

Ми час від часу отримували можливість ствердити свою незалежність, але завжди цю можливість марнували. Напевно, не варто виправдовувати хиби тільки зовнішніми чинниками та несприятливими обставинами. Якби весь народ був справді волелюбним, то чому він не підтримав вільного духом Івана Мазепу? Хіба в Україні на кожного Мазепу не знаходився свій Кочубей? Не варто боятися ставити неприємні запитання, не слід боятися шукати відповіді на них. Подібна властивість є ознакою вільної людини.

Наш шлях до свободи виявився довшим, аніж мріялося декому, на те воля Господня. Зрештою, кожна зупинка на тому шляху – це Божа підказка, варто тільки навчитися тими підказками керуватися. Господь завжди випробовує тих, кого любить.

Знову пошлюся на поширену думку – мовляв, українцям не властивий природний потяг до демократії. Буцім ми ладні підкорюватися комусь, хто спроможний обдарувати нас добром, здатний зробити за нас нашу спільну роботу. Чи на правду це так?

Вочевидь, фахову відповідь на це запитання мають дати знавці – соціологи, історики, філософи. Та в Україні, певно, існує потяг до твердої руки, до мудрого диктатора. Одвіку ми прагнули доброго князя, гетьмана чи президента, який узяв би на себе тягар всеохопної опіки, який робив би добро для нас за нас. Нам легше, коли знаходиться вправний провідник, що вміє зорганізувати, – розв'язати, настановити, повернути. Це з одного боку. З іншого – ми мріємо про ідеального очільника, тому далеко не кожен, хто на подібну місію претендує, нас цілковито влаштує. Суперечливість людської природи: ми не користуємося правом розв'язувати проблеми власноруч, але, зазвичай, відмовляємо в цьому праві іншому, доки його зверхність достеменно не доведена. Що це, як не наочний вияв внутрішньої несвободи?

Зрозуміла симпатія певної частини суспільства до опозиції: той, що при владі, не впорався, він не гідний, то, може, його наступник впорається із завданням? Світ Божий не є чорно-білим. Не всі, хто при владі, – чорти, але, й не всі, хто в опозиції, – янголи. Особисто я не бачу нині суттєвої різниці між ними. Опозиція покищо виглядає надто слабкою, аби відчувати до неї довіру. Є серед опозиціонерів достойні люди, але, на жаль, їх одиниці. Часто чуємо закид, що люди при владі – злодії. Здавалося б, що так. Але кожен має поставити собі запитання, а що він зробив, аби влада була іншою, а країна була вільною. В усіх сенсах того слова: вільною від злодіїв, від бідності, від упереджень, від острахів, від легкодухості.

Ми стоїмо перед поважною проблемою. Мусимо зупинитися і добре подумати, що нам робити, окрім як нарікати. Позбувшись чинної влади, Україна не стане вільнішою.

Навіть мудрішим з провідників складно встояти перед спокусою всевладдя. Пастир може перетворитися на фарисея, коли паства німа. Властолюбець не буде виховувати свободолюбних людей. Він мудрий і досвідчений, він воліє думати за всіх. Він є початок і кінець усього. Він може щиро втішатися тим, що він для них робить. Він може зажадати від людей вдячності, аби йому співали славу, а може робити свою справу безкорисливо. Але в кожному разі він, свідомо чи несвідомо, споку-

Продовження на 6 стор.)

(Початок 5 стор.)

шає людей, позбавляючи їх віри у власні сили. А зневірені люди не в змозі побудувати вільну державу. Мусимо сходитися, аби разом думати, як будувати країну, яку ми хочемо. А не поклатися на когось, хто її буцімто збудує за нас. Не збудує.

Влада боїться свободи в серцях набагато більше, ніж голодного бунту. Бо голодного можна купити, а вільного – тільки вбити.

Невже потрібен тільки батіг? Чому задля згуртування необхідний або спільний ворог, або батіг провідника? Нам іще належить навчитися співпрацювати без примусу. Інколи свобода народжується як відсіч примусові, але побудувати свободу під примусом не можна.

Поважний дисидентський рух був відважною боротьбою «проти». Люди любили Україну, терпіли за неї, змагалися за неї. Та що сталося, коли після повалення Радянського Союзу до влади прийшли люди, що потерпіли від радянського режиму? Сталася справжня людська трагедія. Багато хто з тих людей, насправду гідних пошани за свою боротьбу, не витримав випробування. Одні не витримали випробування працею, спричинивши своїми діями великий хаос. Інші не витримали випробування владою і почали наслідувати своїх переслідувачів, заходилися будувати собі палаци, захопилися різноманітними вигодами. Люди, зіпсовані школою радянського життя, здебільшого поранені духовно. То гірка правда.

Свобода – це МОЖЛИВІСТЬ СЛУЖИТИ ЛЮДЯМ

Ми не маємо усталеної традиції любові до свободи, тож мусимо її творити разом просто зараз. Треба усвідомити: нам іще тільки належить збудувати справжню, вільну Україну, підмурком якої слугуватимуть внутрішня свобода кожного та повага до свободи кожного. Свобода нам потрібна для того, аби ми нарешті стали собою. Не тими, ким є нині, а ким покликані бути.

Це колосальний виклик. З Божою поміччю маємо впоратися з тим. В Україні є досить людей, що не тільки почуваються вільними а й усвідомлюють необхідність побудови вільної країни. Треба лише переступити через власні лінощі, острахи, легкодухість. Треба йти до людей, передовсім, до молоді, зацікавлювати свободою, пояснювати її переваги, переконувати не боятися свободи. Цьому, безумовно, мають зарадити Церква, школа та науковці. Я вважаю, що всі ми, кому не байдуже майбуття України,

покликані розпочати велику кампанію, провідниками якої слугуватимуть люди, що мають достатній суспільний авторитет. Мають бути взірці – ті, хто здатен власним життям довести, що таке бути вільним.

Нехай цих людей буде стільки, скільки є. Нехай сотня, нехай навіть менше. Треба робити це просто зараз. Завтра буде більше. Не варто чекати доброї нагоди, ліпших обставин. Якщо шукати привід для зволікань, то кращі часи не настануть ніколи.

Не слід складати розлогі пляни, як хутко змінити одразу всю Україну. Слід змінювати людей, повсякденно й наполегливо. Власним прикладом, переконливим словом. Не треба лякатися, що це триватиме довго. То політики обіцяють облагодіяти всіх і негайно. А от пастир Божий дорожить кожною спасенною душею. Ми не змагаємося за мільйони, ми боремося за кожную душу. Кожний, хто ще вчора не думав про те, нащо йому свобода, але замислився над тим сьогодні, є кроком до великої перемоги.

Не погоджуюся з тим, що нинішня молодь уже незворотно зіпсована байдужістю, інертністю, індивідуалізмом, що їх отримала в спадок від попередніх поколінь. Молодь поранена, але вона жива. Вона втомилася від штучного, облудного, несправжнього, їй бракує щирого й правдивого. Якщо знайдеться достатня кількість людей, чия віра в свободу виявиться справжньою і твердою, – віра ця неодмінно знайде відклик у серцях багатьох із тих, кому розбудувати Україну майбутнього.

Таємниці гуцульських чарів

На півночі Румунії, а саме в Буковинських обчинах, там де солов'ї ведуть безконечні концерти, а зозулі перекликаються знакомим нам «ку-ку», там де звук трембіти лунає як таємний поклик, де сосни і ялиці пахнуть ладаном, де бистрі гірські струмки збігають з висот скель, там де сінокоси п'янять тебе чудовим запахом гірських квітів, там де ведмідь панує і сірий вовк блукає, в таких околицях поселилися і гуцули, які живуть в декількох селах по долинами річок Сучави і Молдови. Це Ботуш, Беня, Кирлібаба, Молдова-Сулиця, Ізвоареле Сучевей, Ульма, Костелева, Бук, Бродина Єгріште, Дубівська, Палтін, Арджел, Русь-Молдовиця та інші.

Гуцули знають добре свої гори. Люди тверді духом і мовчазливі з бистрими реакціями.

Горяни знають добре газдувати, тримаючи корови, коні, вівці, кури і т.д. Бувають чимало сімей багатодітних, де всі ростуть файні і здорові, бо кажуть: «Бог дав дітей – дасть і на діти». Гуцули живуть своїм традиційним ладом, вони поволі спускаються з гір і поволі ідуть в гори, розраховуючи сили на свою нелегку дорогу.

Гуцули вірять у бога і в божу церкву, тримають свята, хоча і по старому, відвідують церкву, але і корчму не минають, бо кажуть, що «хто корчму минає, той щастя не має!».

Досить багато з них довіряють бабським забобонам: як відбирати або привертати манну молочну від корів, примівкам для розлуки або для віддавання.

Я хотів би згадати, що в горах живуть ще такі люди, які знають відвертати бурі, великі дощові зливи, град та інші природні явища і направ-

ляють злі хмари на темні ліси, не на сінокоси, городи або села. Колись-то я побував у гуцульському селі Беня, балакав з старим гуцулом і так узнав, що в їхньому селі живе така жінка, яка вміє відвертати дощові хмари.

Він божився при мені, що видів своїми очима надзвичайне явище, коли дощова злива провалилася із темних хмар, затоплюючи все кругом. На недалекій відстані близь 400 м, стояла жінка на полі, де не падало ні краплі дощу і гріло сонце.

Вона знала таємної примівки, а це таке явище сталось внаслідок таємної примівки.

Гуцулка Арета Дранюк, яка живе в цьому селі, володіє такою таємною силою, бо її навчив старий Михтодій, який володів цією таємницею, а коли тяжко захворів і наближалася смерть, закликав Арету, навчив її таємної примівки. Вона клянулася перед ним, що не розкаже нікому таємницю аж до свого передсмертя, бо інакше таємні слова втрачають свою силу.

Покинув я село глибоко зворушений тим, що в наші часи живуть у далеких гірських селах такі люди, які слухають і вірують в гуцульські таємні дії.

Михайло ГЕОРГІЙ

Дещо про наших гуцулів

Велика частина румунських гуцулів живе у Сучавському повіті. Треба згадати про жваві торгові зв'язки між Сучавою і Чернівцями. Колись через гуцульські околиці України і Румунії проходила лісовозна колія, а тепер лише дорога з українського кордону на румунський згадує про це.

Від проголошення незалежності України і створення гуцульського товариства та організування щорічних гуцульських фестивалів крок за кроком вдалося налагодити зв'язки між гуцулами Румунії та України. Я брав участь у Полонинській Ватрі, яка відбувається щорічно в Путилі, у кількох гуцульських фестивалях в Путилі, Вижниці та Коломиї. З цієї нагоди гуцульський культурний діяч Юрій Чига дарував там свої збірки гуцульських пісень та коломийок, а я говорив про українську пресу в Румунії, вивчення української мови тощо.

Можна сказати, що між митницями двох держав лежать гуцульські села, шкода тільки, що митниці в Ізворах і в Ульмі закриті вже поверх двох років, а жителі з правого і лівого боку українсько-румунського кордону не мають можливості засвітити свічку на могилах своїх рідних. Керівникам Чернівецької області і Сучавського повіту треба розв'язати якнайскоріше цю проблему.

В гуцульських селах Ульма, Бродина, Чумирна, Палтину, Русь-Молдовиця, Нісіпіту та інших організуються всякого роду фестивалі і культурні події, на яких утверджується гуцульський фольклор. Тут хочеться згадати, що тому кілька років відбулося величне свято гуцульської культури «Лук'ян Кобилиця».

При цій нагоді я переклав на румунську мову баладу про Лук'яна Кобилицю і прочитав там її.

Треба так само признати, що гуцули-українці Сучавщини святкують в місті Гура Гуморулуй не лише славного громадського діяча Л. Кобилицю. Це і місто, де народилася видатна українська письменниця О. Кобилянська. Можна сказати, що гуцули з лівого і правого боку р. Сучави відчувають рідні серця і душі.

Михайло ГЕОРГІЙ

«НОВІ ОБСТАВИНИ, НОВІ МОЖЛИВОСТІ»

Культурно-християнське товариство українців Румунії ім. Тараса Шевченка організувало тренінговий курс «Нові обставини, нові можливості» для української молоді з різних держав Європи. Проект, фінансований Національним агенством з європейських програм у галузі освіти та професійної підготовки в рамках програми Європейського Союзу «Молодь в дії», координатором якого був Богдан Клемпуш, відбувся в Бухаресті з 6 по 13 квітня. В цій події взяли участь 26 осіб з 7 держав-партнерів: України, Росії, Естонії, Республіки Молдови, Сербії, Іспанії та Румунії, а також на кілька днів у гості прибули представники української молоді з Болгарії та з міста Клуж.

На тренінговому курсі, спрямованому на посилення спроможності молодих українських іммігрантів брати активну участь у суспільному житті на рівні громади та потенційно на європейському рівні, розвиток навичок і залучення

молодих людей до організації і реалізації як місцевих, так і міжнародних молодіжних проєктів, зокрема в рамках програми Європейського Союзу «Молодь в дії», окрім інтеграційних занять, обговорювалися наступні теми: «Участь молоді, місцеві реалії», «Участь молоді, перешкоди і можливості», «Європейське громадянство, виміри громадянства», «Європейська молодіжна політика», «Залучення молоді та різні можливості», «Імміграція, причини та наслідки», «Залучення та інтеграція іммігрантів», «Культура та культурна ідентичність», «Міжкультурне навчання», «Іммігранти в Європейському Союзі», «Структури іммігрантів», «Можливості міжнародної молодіжної співпраці», «Підхід неформальної освіти в молодіжній роботі», «Управління міжнародним проєктом», після чого учасники зібрали майбутні проєктні ідеї, розробили кілька міжнародних молодіжних проєктів і встановили наступні кроки для майбутньої співпраці. Також відбулися: «Вітальний вечір», «Організаційний базар», «Міжкультурний вечір», «Вечір кіно» і «Прощальна вечірка».

Богдан Клемпуш, координатор проєкту, заявив в своїм інтерв'ю: «Ідея цього проєкту появилася тоді, коли я брав участь з боку Союзу Українців Румунії ще в 2011 році в Києві у Форумі «Молодь діаспори». Там обговорювалися такі питання як проведення молодіжних проєктів в рамках програми «Молодь в дії». Такі проєкти вже пройшли в сімох країнах, Румунія це вже восьма. Ці проєкти не однакові, але також фінансовані програмою «Молодь в дії». Румунія брала участь як партнер в подібному проєкті в Празі і в Франції. Тому вже була черга Румунії організувати такий проєкт, і ми його організували через Культурно-християнське товариство українців Румунії ім. Тараса Шевченка, головою якого є Михайло Трайста. Ми раді приймати гостей і сподіваємося, що це не останній проєкт,

який проводить наше товариство».

За підтримкою програми «Молодь в дії» українська молодь з різних європейських держав може брати участь у обмінах та міжнародній добровільній діяльності. Лідери, працівники організацій та інституцій, які працюють з молоддю, мають можливість підвищити свій професійний рівень на тренінгах та інших заходах, спрямованих на налагодження партнерства, підвищення якості реалізованих проєктів та поглиблення своїх знань у різних сферах молодіжної роботи.

Андрій Донець, інформаційний представник програми «Молодь в дії», розповів для Радіо Румунія Інтернаціонал про зміст і ціль проєкту: «Це проєкт для молодих емігрантів з різних країн. Його суть: зробити так, щоб вони ставали активнішими в своїх нових громадах, щоб вони не просто пасивно спостерігали за тим що відбувається в їхніх нових домах, а могли теж брати активну участь і якимось чином впливати на те, що відбувається в молодіжній політиці в їхній країні, могли налагоджувати міжнародну співпрацю між своїми однолітками, друзями з інших країн і були здатні реалізувати ці молодіжні міжнародні проєкти.»

Далі Андрій Донець розповів, що важливою темою тренінгового курсу в Бухаресті є міжкультурне навчання. В цьому розділі тренінгу учасники мали можливість

задуматись над культурним середовищем, де вони мешкають, презентувати культуру і традиції тих громад, де живуть і подумати про можливий вплив, який наклало нове культурне середовище на їх культуру:

«Ми власне розглядаємо тему міжкультурного навчання і міжкультурного спілкування і вчимо молодих людей яким чином вони можуть адаптуватися краще, пізнавати нову для них культуру, так щоб вони могли функціонувати і спілкуватися в цьому культурному середовищі. Плюс до того показуємо яким чином можна ставати активним, яку діяльність можна проводити для того, щоб якимось чином впливати чи допомагати самим собі.»

На запитання Василя Каптару «Наскільки схожі і наскільки різні молоді люди та проблеми, з якими стикається молодь з різних європейських країн?», Андрій Донецьк відповів:

«Здебільшого схожі, бо молодь в різних країнах, і в Європейському Союзі, і поза його межами має більш-менш однакові проблеми, має більш-менш однакові інтереси і потреби. Тому тут не можна чітко розділити, що у молоді з Румунії, що у молоді з Іспанії, у молоді з України дуже різні погляди на речі. Я б сказав, що країни Європейського Союзу дають більше можливостей для самореалізації, для участі, оскільки вкладають більше ресурсів. Ми можемо бачити тут на тренінгу як молодь розповідає про можливості, наприклад, в Естонії, Іспанії, в Румунії, вони дуже відрізняються від

тих можливостей, які є в Росії, в Білорусі, в Молдові, в Україні. Але проблеми, інтереси і потреби вони мають однакові.»

Також Мирослав Гочак, голова Конфедерації українських молодіжних організацій діаспори, тренер в цьому проєкті, сказав, що особливу увагу було приділено участі молоді в суспільному житті країн їх проживання із наголосом на таких питаннях як європейське громадянство, політика до мігрантів та національних меншин, міграція, міжнародні організації, діаспора, історія діаспори.

«Головні питання, які ми обговорюємо на цих проєктах це є, перш за все, європейське громадянство, тобто європейське громадянство не просто як шматочок паперу, пропагування європейських цінностей, активна участь молоді в житті суспільства, тому що молоді люди не повинні просто сидіти осторонь і дивитись, що відбувається в їхніх країнах, а мають впливати на прийняття різних рішень і брати активну участь у суспільному житті свого міста, країни, області, держави. Ну і, звичайно, ще доторкаємось таких питань як європейська молодіжна політика, займаємось такими питаннями як культура, міжкультурне навчання, проєктний менеджмент і, звичайно, як заповнити аплікаційну форму. Так само ми шукаємо нові ідеї. У цьому проєкті всі учасники поділяються на групи, розробляють пропозиції і в останні три дні готують і пишуть проєкти, які в майбутньому зможуть подавати на фінансування» – сказав він.

Одна з учасниць з України, Оксана Пилип'як, заявила, що тренінг видався для неї цікавим і корисним:

«Це мій перший проєкт в такому форматі. Насправді мені дуже подобається, тому що тут ми багато чого нового для себе відкриваємо, я приїхала з України і я бачу представників нашої діаспори з інших країн, я бачу, які в них є потреби, я бачу культуру їхніх країн, а також змішану українську культуру і культуру тих країн, де вони перебувають. Цей проєкт надає нам можливість спілкування, можливість інтеграції і можливість нових контактів, зв'язків і відкриває перед нами якісь нові можливості.»

Вечором 9 квітня в осередку СУРу, учасників тренінгу прийняли голова Бухарестської філії СУРу Ярослава Колотило, радник-посланник Посольства України в Румунії Теофіл Рендюк і депутат української меншини в Румунії Іван Марочко, а в середу вони відвідували Парламент Румунії, Музей Села і поклали квіти то

погруддя Тараса Шевченка у парку Герестреу.

На прощальній вечірці координатор проєкту Богдан Клемпуш подарував всім учасникам публікації СУРу і книжки українських письменників Румунії.

Лариса і Михайло ТРАЙСТА

Перші цьогорічні «Шевченківські дні» були в Лугожі

В Румунії українці відновили щорічні святкування національного поета Тараса Шевченка понад 20 років тому, і вони проходять, як звичайно, протягом цілого місяця березня.

У цьому році Союз Українців Румунії почав цикл «Шевченківських днів» у місті Лугожі 9 березня, якраз у день народження поета. Лугож – це культурний центр українців Банату, який гуртує українців із навколишніх сіл, де проживають – вже більше століття – українці. Тут в останні два десятиліття були часто організовані з участю представників з України славні «Святкування Шевченка», «Дні української культури», храмові празники Святого Володимира, фестивалі українських колядок тощо. У цьому місті вдалося українцям побудувати прекрасний Божий дім. У цьому краю глибокі сліди залишили українці-подвижники Юрій Семенюк, Іван Павліш, Євген Масикевич, а також інші, які ще, слава Богу, живуть і діють – Іван Лібер, отець протопоп Ілля Албічук із добродійкою Саваною, Василина Семенюк, дружина покійного Ю. Семенюка, Анна Берей та інші. Це місто, де дійсно панує демократичне ставлення із боку влади і де умови розвитку українського духу забезпечені. Коби тільки було хотіння і належного ентузіазму з боку самих українців, як це помітно було у перші роки українського відродження.

Цього року в міському театрі «Траян Грозе-веску» відбувся урочистий концерт, присвячений 199-ій річниці від дня народження Тараса Шевченка. Зібралось багато гостей та кілька художніх колективів-учасників із банатського краю: Хор «Шовкова трава» із Лугожу, керований добродійкою Саваною Албічук, діти із українського садочка міста, учні української секції Національного колегіуму ім. Юлії Хаждеу та гімназійної школи нр. 6, де вони вчать української мови, а також художні гуртки дітей із сіл Щука і Петроса Маре. На жаль, не запам'ятала усіх керівників художніх гуртків, але викладачку української мови в Національному колегіумі і керівника їх художнього гуртка Віолету Лазарчук рада зараз назвати, бо знаю її з того часу, коли була вона активним членом ансамблю «Зоря» в Бухаресті в період свого студентства. Тому ми, «зоряни», тішимося, що у Лугожі вона знайшла свою долю і реалізувала себе професійно, а українська громада з любов'ю її до себе пригорнула.

Відкрились урочистості роковин Шевченка виступами господарів свята – Іваном Ковачем, головою лугожської організації СУРу, та Юрієм Глебою, головою Тіміської філії, які представили почесних гостей свята: депутата українців в Румунському Парламенті Івана Марочка, мера

міста Лугож Франчіска Болдю, і в моїй особі – представницю Міністерства культури і центрального проводу СУРу, повітових радників Георгі Болога та Родіку Маріна Раду, обоє українського походження, представницю жіночої організації тіміського СУРу Міхаєлу Бумбук, заступника голови тіміської філії Василя Дрозда, преподобного отця протопопа Іллю Албічука та священників українських парафій із навколишніх сіл (і схвально, що вони прибули на спільне наше Шевченківське свято).

Івану Кимп'яну, інспектору з української мови у Банаті, припала приємна місія прочитати листа, висланого Його Ексцеленцією, Послом України у Румунії Теофілом Бауером з нагоди розпочатих тут «Шевченківських Днів у Румунії» і який виразив, між іншим, жаль, що не зміг прибути на свято до Лугожу.

Потім були виступи депутата Івана Марочка, мера Лугожу, отця протопопа, Юрія Глеби і моє слово. Виступаючи виразили почуття шани до національного поета і борця за Україну Тараса Шевченка, який продовжує жити у душах українців.

На концерті, відкритому «Шовковою травою» із Лугожу, всі колективи змагалися якнайкраще представити поезію Кобзаря і красу пісень на слова Шевченка, як і народних, доказуючи цим, що, як мріяв Шевченко, «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине» і в банатському краю. Багато молодих «артистів» прекрасно декламували поезії, співали. Запам'ятались мені два першокласники, скрипачі із Щуки (ніби близнюки), які, може, вперше виступили на такому святі і зуміли зачарувати всіх. Приємно бачити як Мар'яна Брашов'яну постійно старається приготувати діточок, як її танцюристи завойовують премії на різних конкурсах.

Концерт, присвячений Шевченку, був удалим, теплим і хвилюючим. Бракували цього разу

банатські багатоголосі хори, якими до останнього часу керував Іван Лібер. І це відчували глядачі, бо привикли бачити в цих хорах українське музичне мистецтво. Бувало інколи, що пан Лібер на одному концерті диригував аж 3 або й 4 хори (як це сталося колись у Аніні). Іван Лібер повернувся додому і зможе продовжити свою хорову діяльність.

Під кінець шевченківського свята Юрій Глеба запросив на сцену університетського професора доктора Михайла Дикуну, вихідця із банатського села Кричова, щоб поздоровити і подарувати йому гарну «плакетку» з нагоди виповнення 70-ліття життя і за внесок у збереження українського духу. Цікаво виступив пан професор, член Академії сільськогосподарських і лісових наук, явно стурбований за майбутнє планети та чистоту атмосфери, в якій живе сьогоднішня людина і подарував організаторам останню свою книгу «Біоетика, добробут і протекція тварин».

У своєму заключному слові Юрій Глеба оголосив, що з нагоди 200-річчя народження Шевченка, яке урочисто буде відзначатися у 2014 році і українцями Румунії, можемо покладати надії, що у Лугожі неподалік Церкви Св. Володимира «виросте» і прогруддя Шевченка. Знаючи енергійність пана Юрія і його популярність у цьому регіоні та відкритість румунських властей до української справи, маємо всі підстави повірити його словам. До речі, пану Юрію через кілька днів від дати народження Шевченка виповнилися 59 років (а він, крім того, мій добрий співпрацівник і друг, ще й ровесник і готуємось разом до 60-річчя!). Хочу ще раз його поздоровити, побажати щастя та сповнення всіх добрих мрій!

Після концерту більша частина учасників свята мала приємність зупинитись у ресторані «Крістал», де за сприянням СУРу і особистим старанням Івана Ковача мали нагоду поспілкуватись, смачно пообідати і підняти чарку за ще кращу майбутню діяльність, за нові звершення українців Банату, яким новий депутат українців Іван Марочко, що живе у Банаті, пообіцяв також посприяти. Одночасно, Голова СУРу Степан Бучута, який на цей раз не міг бути присутнім на святі, передав свої вітання (на другий же день продовжилось «Свято Шевченка» у марамо-роському селищі Рускові, де він мусів бути!), сподіваймося, що продовжить і надалі свою підтримку для розвитку української культури, духовності і освіти у цьому благословенному Богом банатському краю. І все це в у ім'я шевченківського братання. Бо ж не дарма Шевченко в своїй поезії із запалом закликав українців: «Обнімітесь, брати мої, молю вас, благаю!».

Ярослава-Орися КОЛОТИЛО

*То їх пісню вже зачула
Україна-Ненька.*

В домівці СУРу були присутні українці з Готлоба і дві сім'ї з села Віженцій, село яке належить до комуні Готлоб.

Автор цих слів переказав біографію Шевченка і опісля співали пісню «Думи мої, думи мої».

Всі отримали свіжі українські газети. В «Українському віснику» був надрукований гімн України: «Ще не вмерла Україна» на слова Павла Чубинського. Я попросив всіх, щоб вивчили цю пісню напам'ять, щоб на фестивалях «Смерічка» співала Гімн України. Одетя Корнищан, Марія Кришан і автор цих слів заспівали пісню «Заграй, ти цигане старий» на слова Сидіра Воробкевича.

Микола КОРНИЩАН

Свято Шевченка і День Жінки

14 березня українці громади Готлоб (повіт Тіміш) в домівці СУРу відзначили 199-у річницю народження Тараса Шевченка і День Жінки.

Чому 14 березня?

Тому, що 14 березня українці святкують за

Дві сестрички

*Дві сестрички, дві Одоті,
Пісеньку співали.
Коло плеса у Готлобі
Ніжки вигрівали.*

старим стилем День Одоті. А в нас в комуні живуть дві українки Одоті: Одотя Корнищан і Одотя Гарасинюк. На честь їх імен я написав коротенький вірш.

*Та як вони заспівали
«Не рубай ліщину»,
То їх голос було чути
Аж на Верховину.*

*Коли вони заспівали
«Заповіт» Шевченка,*

ЯСЬКА ФІЛІЯ СУРУ ЗАВЕРШИЛА БЕРЕЗНЕВІ ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ

«Кого люблять діти, той, значить, ще не зовсім поганий чоловік.»
(Тарас Шевченко)

У завершальний момент відзначення 199-ої роковини народження генія українського духу Тараса Григоровича Шевченка в Ясах, коли на сцені на запрошення організаторів – Віктора Григорчука та Данієла Серединчука – колективи, що присвятили концерт Великому Кобзарю, виконували духовний гімн всіх українців світу – «Реве та стогне», я бачив в очах дітей-юнаків дивне весняне відроджуюче світло. А на серці, мов на життєвій стежці, стелились слова: і «мені тринадцятий минало .../ і не знаю,/ Чого маленькому мені/ Тоді так приязно молилось,/ Чого так весело було?/ Господнє небо, і село,/ Ягня, здається, веселилось!/ І сонце гріло, не пекло!»

І в ту мить я запитав себе: чому Шевченко так щиро, безмежно і незрівнянно любив дітей? Пригадалися і біографічні та літературознавчі оповіді Дмитра Чуба (Дмитро Нитченко – емігрант в Австралії із 1949 р.) із його книги «Живий Шевченко» (Київ, 1994 р.). Використовуючи спогади Михайла Чалого, приятеля та біографа Шевченка, в оповіді «Шевченко і діти» Дмитро Чуб подає такі яскраві картини: «... білоголова дівтора, що наповнювала вулицю, приносила йому (Шевченку) найприємнішу розвагу»; «Оришка ... розбираючи передану їй купу білизни (для прання), помітила два вузлики... знайшла в одному 25 карбованців, а в другому 3 карбованці., за обгортками книжок ще 15 карбованців»; «Бо то – сказав Шевченко – якісь дурні гроші, коли я зовсім забув про них, а дурному й

дурна дорога»; «На ці гроші, дочекавшись неділі, він (Шевченко) вирішив купити дітям гостинців. Дітей набігло з півсотні... А Тарас Григорович був сам не свій: бігав, метушився, реготав, пустував» (ст. 52).

І скільки правди мав колись мені мій батько: «Хочеш пізнати душу людини, то подивися чи вона грається з дітьми!»

Після того як пролунали гімни Румунії та України, голова Яської філії СУРУ Віктор Григорчук запросив до вітального слова високоповажних гостей, представників державно-адміністративних та культурних установ як румунських, так і українських.

Надав світла і вагомості святу Праведника української душі пан Василь Боєчко, генеральний консул України в Сучаві: «З окремою радістю я прийняв запрошення бути разом з Вами на святі геніального українського поета Тараса Шевченка. Душевна радість примножилась і тим, що в урочистостях беруть участь і гості з України, а саме сусіди рідних земель мого дитинства. Я впевнений в тому, що такі побратання між учнівськими колективами, між містами Румунії та України, стали найсоліднішими засадами дружніх міжсусідських відносин ...».

Степан Бучута, голова СУРУ, словом Мірка Петрецького, голови Марамороської філії: «Тарас Шевченко, незрівнянний духовний гість всіх українців світу, так приязно вміє бути разом із українцями, де б вони не знаходились, вміє єднати їх, вміє навчати любити побратимів, вміє єднати прихильників мистецького вислову, якою мовою вони б не говорили.

Букет квітів всіх кольорів

Ким же був, є і буде для українців Тарас Шевченко? Схоже, що якнайповніша відповідь на це запитання пролунала з уст Івана Франка: «Він був сином мужика, а став володарем у царстві Духа. Він був кріпаком, а став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком, а вказав нові, світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим». І досі Тарас Шевченко закликає своїм словом любити рідний край, брататися сильному зі слабшим, бути справедливим і чесним.

Такими словами почалася програма, присвячена святкуванню 199-ої річниці від дня народження Тараса Григоровича Шевченка, у Ясах, яка відбулася в залі фестивалних заходів Національного коледжу мистецтв ім. Октава Банчіле.

На початку програми прозвучали Шевченкові слова поезіями «Заповіт» та «Доля», декламованими студентами – членами Яської філії Союзу Українців Румунії українською мовою та студентами Національного коледжу мистецтв румунською мовою.

Цьогорічну програму можна порівняти з букетом квітів всіх кольорів, кожна квітка вражаючи своєю красою. Таким чином, кожна квітка це якась група або учасник, а саме: ансамбль «Джерельце» Коледжу мистецтв, «Вишенька» з м. Вінниці, Україна; гурток «Негостинські голоси» з села Негостина, група традиційного фольклору «Адамос Брасс»; гурток традиційного українського фольклору із Марамощини. Також виступали талановиті діточки Яської філії Союзу Українців Румунії, танцюристка спортивного танцю, учениця Отілія Середенчук та учениця Діана Марку.

Оплески зібрали учні та студенти, члени формацій Яської філії «Веселка» та «Буковинка», які гарно представили свої танці та пісні. Слід зазначити, що в цьому році до «Буковинки» приєдналося кілька студентів з України, які співали разом зі студентами, що грали на мандолінах.

На закінчення Віктор Григорчук, голова Яської філії Союзу Українців Румунії, запросив всі гуртки і солістів заспівати разом в знак пошани до Тараса Григоровича Шевченка пісню «Реве та стогне».

Адріана МАРУСИК

Шевченківське слово це магія, що закликає до перекладу його творів на приблизно всі мови світу ...». Іван Марочко, депутат української меншини в Парламенті Румунії: «В мене сьогодні родина із понад п'ятдесяти двох тисяч братів-українців. Я готовий докласти всі свої зусилля для виявлення на найвищому рівні етнічної ідентичності моїх братів-українців. Шевченко мене вражає і своєю незрівнянною творчістю, і таємною силою створювати собі друзів, а це ми зараз бачимо і на сцені, і в залі ...». Пані Тетяна Стиняньська, директор Коледжу мистецтв м. Вінниці (Україна): «Ось тут, поза сценою, я побачила найяскравіший результат шевченківських свят у такій добросусідській формі: наші і ваші діти перемішалися, якимось-то розмовляють, і я не можу ніяк пізнати, котрі ваші, а котрі наші ...».

Гарні думки, гарні почуття, гарні слова насичували святковий настрій всіх присутніх. Далеко від мене думка, щоб когось недооцінити, але мене дуже приємно вразило слово голови Повітової ради м. Яси Крістіана Адомніцей. Що українці виявляють неабиякі знання про життя і творчість Шевченка, то це природно, але коли це виявляє сусід румун, чи будь-якої іншої національності, то це просто захоплює дух. Ось його слова:

«Тарас Шевченко – не тільки велична постать української культури, але і світової, це геній духовного вияву людини, призначеної із верховного

Євсебій ФРАСИНЮК

(Закінчення на 10 стор.)

ЯСЬКА ФІЛІЯ СУРУ ЗАВЕРШИЛА БЕРЕЗНЕВІ ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ

(Початок на 9 стор.)

розсуду та спроможної сягнути всесвітніх висот. Він увібрив у себе всю історію свого народу, а своєю творчістю і життєвим подвигом показав шлях виходу із неволі, неправди та невітла. Вільним, із документом в руці, Шевченко прожив надто мало, біля чотирнадцяти років, але спромігся створити основну книгу душі рідного народу: «Кобзар».

Але в шевченківському «Кобзарі» відтворена не тільки доля українців, а всіх народів, що жили або живуть в неволі, неправді і тьмі. Ось чому «Кобзар» Шевченка перекладено на стільки мов світу та ще буде далі перекладатися! Шевченко належить не тільки українцям, він належить всьому світу! І ми завжди будемо радо його зустрічати тут, в Ясах!»

Свято Шевченку підготувала Яська філія СУРУ у співпраці із Національним коледжем мистецтв «Октав Банчіле» та за участю почесних гостей із України – Коледжу мистецтв м. Вінниці. Відповіли з радістю на запрошення жіночий вокальний колектив «Негостинські голоси» (художній керівник Феліція Григораш), вокально-інструментальний колектив «Червона калина» Мараморської філії СУРУ, очолений Мірком Петрецьким – головою філії.

Концерт відкрив вокально-інструментальний гурток «Буковинка», створений студентами української меншини південної Буковини та студентами із України, що навчаються в Яському університеті, під керівни-

цтвом професора Іллі Ґоровея.

Вразила публіку своєю граціозністю восьмирічна танцюристка Отілія Серединчук, яка виконала танець «Самба».

Виступали підряд: ансамбль «Джерельце» Вінницького коледжу мистецтв (художні керівники пані Тетяна Василівна Заєчко та пані Тетяна Стинянська), театральний гурток Коледжу мистецтв «Октав Банчіле» з виставою «Бездоганна царівна» за текстом Джордже Калінеску (художній керівник проф. Аліс Швайцер) та ансамбль традиційного фольклору «Адамос Брасс» того ж коледжу – художній керівник проф. Лівіу Адамаке.

Негостинський поет Михайло Волощук подарував яському святу Шевченка вірш «В Ясах Емінеску зустрів Шевченка» і отримав в нагороду щирі оплески.

Народні українські танці і пісні, пісні на словах Шевченка, декламування та соло-вокальні виконання дітей та юнаків чарували публіку, піднімали дух Великого Кобзаря до незбагнених душевних висот. Українські народні костюми ніби принесли на сцену всі барви природи України, а рухи дітей-юнаків виявляли то ніжність української дівчини, то звитяжність українського козака, то самотність придорожньої тополі, то превелику радість довгоочікуваної любові...

Але кульмінаційним моментом став виступ десятирічного учня Вінницької школи Назара Смереки, який виконав пісні «Карії очі, чорнії брови», «Марічка», «Києве мій!» та «Родина». Миттєво майнула думка: невже це чергове перевтілення солов'я української пісні Назарія Яремчука?!... Здавалось, що в залі ніхто не наслідуював дихати, бо витав над публікою ангельський голос, що об'являв красу української душі... Ні, заспокоївся я, це, мабуть, тільки чергове втілення тієї душевної краси, що Всевишній дарує українцю за його доброту, щирість і довгу-довгу терпеливість...

І тоді я збагнув чому Тарас Григорович так щиро любив дітей!

СВЯТО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У ВИШНІЙ РІВНІ

Те, чого бажав великий український поет і художник Т.Г. Шевченко, щоб його не забути і пом'янути «незлим, тихим словом» – здійснюється. Дні 9 і 10 березня (день народження і смерті поета) відзначаються цілий місяць як у Мараморощині, так і в Банатах, на Буковині і в Тульчі, де живуть українці, які вшановують його пам'ять. Його вірші читають на фестивалі української поезії і на різних культурних подіях. Цього року, 10 березня, відбулося святкування Т.Г. Шевченка, організоване Мараморською

філією СУРУ (голова Мирослав Петрецький) у Рускові, де головою місцевої організації є Пінтя Марічук. Це вже X-ий випуск. У події брали участь голова СУРУ Степан Бучута і хор «Ронянські голоси» – диригент Джета Петрецька.

У селі Вишня Рівня свято Т. Шевченка тривало цілий наступний тиждень, головну у школі. У понеділок викладач української мови і вчителі організували свято Т. Шевченка у школі, де було і телебачення з Сігету. У наступні дні учительки організували артистичну програму, присвячену Т. Шевченку.

У п'ятницю, 15 березня, прекрасну артистичну програму представили викладачка музики Джета Петрецька разом із викладачкою української мови Марією Дубек. Брала участь учні V-го класу, а також учні I-го класу А й I-IV-их класів української секції, приготовлені учительками Ліліаною Петровою і Мирославою Романюк.

На початку коротку біографію Т. Шевченка представила учениця VI-го класу Васіліка Андрея Лавіца. Потім прозвучала дзвінками голосами пісня «Ревет та стогне» на слова Т. Шевченка. І хоч би слухати її кожний день, завжди відчуваєш хвилювання, передане словами поета. Слідували вірші декламовані і пісні на слова Т. Шевченка. Гарно продекламували учениці Андрея Лавіца (VI-ий А клас) вірш «І золотої і дорогої», Йонела Семенюк (VI-ий А клас) «Доля», Адріана Боднарюк (VIII Б клас) вірш «Рідна мова», Лавінія Лаурюк (VIII Б клас) вірш «І виріс я на чужині» та учениця I-го класу Оріся Лаурюк. Між віршами прозвучали пісні «Думи мої», «Золоті косички», «Садок вишневий коло хати», «Синю квіточку» і «Три дубки», виконані по черзі учнями V-го і I-го класів, а деякі разом, приготовлені Дж. Петрецькою і Л. Петровою. Ронянський письменник, а також викладач української мови Павло Романюк прочитав «Заповіт» Т. Шевченка.

Після артистичної програми діти були обдаровані солодощами і соком. Прекрасно, що наші діти вивчають українські пісні і вірші. А їх викладачам бажаю багато успіхів у нелегкій праці із дітьми.

Іляна ДАН

ВАСИЛЬ ЦАПОВЕЦЬ (1943-2013)

IN MEMORIAM

За два чи три дні до своєї кончини (6 квітня) він подзвонив до редакції. На дзвінок відповів я, та Василь Цаповець шукав Миколу Корсюка, який готував до друку його збірку короткої прози. Дзвонив з лікарні, де лежав вже місяці. Миколи того дня на роботі не було, та я заспокоїв Василя, що книжка відредагована і невдовзі піде до друку. Йому нетерпеливо побачити свою третю збірку у негумористичному жанрі прози, бо до того часу був здебільшого відомий як гуморист, надрукувавши дві збірки – «Сила переконання» (1984) і «Життя без гриму» (2000).

Василь Цаповець пережив своє сімдесятиріччя тільки на один місяць. Народився 3 березня 1943 року в українському буковинському селі Шербівці у селянській сім'ї. Семирічку закінчив у рідному селі, український ліцей у Сереті, а вищі філологічні студії у Ясах.

В Серетській ліцеї та педагогічній школі навчалася ціла когорта молодих шербівців. З Шербівців моїми класними колегами були Дмитро Гавриш, Олтя Іванчук, Василь Гапенчук.

Василь Цаповець був на три роки молодший від мене і не можна сказати, що в ліцейські роки ми дружили. Приятелювали в роки, коли Василь працював викладачем у різних буковинських селах. Ми радо зустрічалися, коли я прибував у газетярські відрядження у Сучавщину, зустрічалися ми у його домі, та найбільше у незабутнього Юрія Лукана, куди, крім Василя, приходили професор та історик Микола Чередарик і поет Іван Негрюк (вони вже давно покійні).

Василь Цаповець був товариською вдачею, та далеко не схильний до «богемного життя», на відміну від інших письменників чаркувався рідко, але мав розвинуте почуття гумору, що й допомогло йому проявитися у гумористичному жанрі.

Взятися за перо спонукав його я, як спонукав і Юрія Лукана, автора трьох романів, бо знав, що Василь гарно володіє українською мовою, та і начитаний був він, дотепний у бесіді.

До появи збірок друкувався Василь Цаповець у «Літературному додатку» газети «Новий вік» та альманасі «Обрії», після 1989 року у «Нашому голосі», виступав також як публіцист на сторінках нашої преси. Був членом Спілки письменників Румунії, а за збірку «Сила переконання» одержав дебютну літературну премію.

Працював кілька років перекладачем у Кривому Розі, де кілька бувших соціалістичних країн спільно будували металургійний комбінат для переробки української залізної руди. Про своє перебування з українському місті Василь Цаповець написав книгу вражень, яка залишилася у рукописі.

Після 1989 року Василь Цаповець активно включився у роботу Союзу Українців Румунії і був другим головою буковинської сурівської філії після Юрія Лукана. Кілька років тому переніс важку операцію на серці, та не подолав недугу, яка призвела до передчасної смерті у сучавській лікарні.

З боєм у серці мушу писати, що Василь Цаповець долучився у «царстві тіней» до цілої плеяди буковинських українських письменників – до Степана Ткачука, Юрія Лукана, Василя Кліма, Корнелія Регуша, Іллі Кожокаря, Миколи Чередарика, Данила і Мирослави Шандро, Євгена Мигайчука, Дениса Онищука, Юрія Ракочі.

З відходом у вічність Василя Цаповця українських письменників у Сучавщині залишилося одиниці, від чого стає сумно і тривожно, бо поїдеш туди і відчуваєш душевну пустоту, пригадавши колишні зустрічі у вузькому колі чи у ширшому з читачами. Та водночас виникає і тривога за майбутнє нашої літератури, бо геть поріділи ряди «ветеранів», а їх не поповнює молода зміна.

Тривожить і те, що не вшановуємо належно і пам'яті тих наших письменників, яких вже немає серед нас – не ходимо до їх могил, не згадуємо добрим словом у наших публікаціях. Тому й не дивно, що 70-річчя Василя Цаповця пройшло повз нашу увагу, і пишемо про нього аж тепер, коли його вже не стало...

Хай буде легкий спочинок Василю Цаповцю і хай залишиться світла пам'ять про нього.

Михайло МИХАЙЛЮК

6-го квітня в лікарні «Святого Івана» в Сучаві після тяжкої хвороби відійшов з життя чесний українець, викладач-пенсіонер і письменник Василь Цаповець на 70-ім році.

Восьмого квітня на похороні його були члени сім'ї, знайомі, бувші його учні та батьки учнів з Строешт, де був викладачем, односельчани з Шербівців, колеги та письменники. Поховали його на Сучавському цвинтарі. Релігійну службу відправили три священики, між якими і панотець Кобзюк з Дарманешт. Заупокійне слово про Василя мовив учитель Михайло Георгієв з Бродини, який підкреслив його плідотворну працю – викладацьку, любов до української мови, літературну творчість.

Познайомився я з Василем Цаповцем в Ясах на вступних екзаменах до пединституту. Вже як були студентами I-ого курсу, ми познайомилися ближче.

Так я дізнався, що він ріс без батька, який загинув на фронті другої світової війни. З дому він був біденький і змалку був навчений жити скромно. Таким був і я, і за такі риси ми подружилися. Ми були серйозні, справжні студенти. Часто бували в бібліотеках, приготувляли семінарії, читали, допомагали один одному, не витрачали час даремно. Читали

багато творів на румунській та українській мовах, ми повсякчас були приготувані до екзаменів. Ніяких екзаменів не залишали на осінь.

Василь закінчив педагогічний інститут другим з 30 студентів.

Був призначений викладачем в загальній школі недалеко Сучави, у селі Строешти, де працював понад 20 років. Тут дуже легко включився в педагогічний колектив, його полюбили колеги, учні та батьки учнів. Любив дітей і всі шанували його – від селян до шкільних інспекторів.

Василь був з дитинства добре вихований, знав від своєї матері, що означає бути людиною, любив своїх ближніх, мав гострий розум, багатьом допомагав.

Здобув всі освітні ступені, дійшов і до I-го дидактичного ступеня.

Приятелював з покійним Юрієм Луканом. Вони жили обидва в Сучаві. Лукан працював в Іпотештах, а Вася в Строештах, були близькі по душі, жартували між собою. Юрій, мабуть, впливав позитивно на Василя. Мені здається, що Василь навчився від Лукана описувати різні життєві трафунки. Думаю, що професор Лукан був його ментором в письменництві, бо вже був відомим автором. Так що перші Василеві гуморески друкувалися в «Новому віку» ще до Грудневої Революції. Потім повільно, повільно Василь почав «рости» в літературі. Він знайшов свій стиль, свою дорогу, доказав свою здібність в цьому напрямі. Самовдосконалювався в літературі, в українській мові, працював над словом і став справжнім українським письменником. Взагалі, Василь любив іронізувати і цю іронію та гумор добре зафіксував у своїх творах. І ось, 1984 року видає першу книгу «Сила переконання» (гуморески), яка завоювала премію за дебют Спілки письменників Румунії. Це був великий його успіх.

Василь з цього часу почав «летіти» вгору, став справжнім письменником, почали писати про нього позитивні та похвальні критичні статті. Ось що пише про нього чернівецький критик Любов Піх: «В. Цаповець – майстер-психолог, який не лише зображає смішні епізоди чи ситуації з життя, він проникає в душі своїх героїв, доходючи до вищого ступеня письменницького узагальнення комізму, характеру...» (з четвертої обкладинки книги В. Цаповця «Життя без гриму»).

В 2008 році, коли йому сповнилось 65, я, як головний редактор часопису «Верховина» надрукував статтю, присвячену Василеві, та ще переклав його гумореску на румунську мову: «Римське право» («Drept roman»). Там же присвятив йому вірш «Вітання» Павло Романюк, в якому висловив задушевні побажання ювіляреві.

Через кілька років вийшла з друку його друга книга «Життя без гриму», яку покійна професорка Магдалина Ласло-Куцук оцінила позитивно.

Василь Цаповець став членом Спілки письменників Румунії і одержав додаткову пенсію. Його гуморески друкувалися в «Обряях», «Нашому голосі», а румунською мовою в Сучаві у «Буковина літераре» та в різних літературних журналах в Україні.

Як голова Сучавської філії СУРУ, розширив сучавські організації. Ходив до українських місцевостей, де заснував сурівські організації, тримав доповіді і пояснював чому українці повинні мати свою організацію.

На запрошення повітової бібліотеки «І.Т. Сбіера» Василь Цаповець брав участь в партнерстві з обласною бібліотекою ім. Михайла Івасюка з Чернівців, читав перед присутніми гуморески.

Також з Василем ми відвідали 2007 року перекладача Івана Кушнірика в селі Малятинці.

Писав Василь статті до «Вільного слова», де торкався роз'єднання українців. Тяжко переживав це становище.

Такої доброї та чесною людини, як Василь Цаповець, рідко знайти між нами.

Нехай буде тобі, Вася, легка та пухка земля!

Най Бог тебе простить!

Не забуду тебе, Васько, ніколи!

Споживай спокійно!

Вікентій НИКОЛАЙЧУК

Змагалися олімпійці

XXI-ий випуск олімпіади з української мови та літератури відбувся поряд з олімпіадами інших слов'янських мов (російської та хорватської) 2-5 квітня у місті Карансебеш Караш-Северінського повіту.

Відкриття олімпіади відбулося 2 квітня у будинку культури, й не можна було не зазначити присутність у президії представників Міністерства освіти, шкільного інспекторату, керівників міста.

Українців представляли, крім голови комісії доктора Івана Робчука, голова СУРу Степан Бучута, представник Посольства України в Румунії, радник-посланник Теофіл Рендюк, голова Караш-Северінської філії Іван Лібер.

Голова Мараморської філії СУРу Мирослав Петрецький разом із членами гуртка «Червона калина» зачарували присутніх українськими піснями.

Члени президії, звернувшись до учнів, гарно говорили про роль рідної мови у житті людини, повагу до рідної культури.

Представники Карансебешу розказували про своє місто із давньою історією, чудовою природою, культурно-етнографічними цінностями. Все це доказувало мирне міжетнічне співжиття в банатських сторонах.

Другого дня у Теоретичному ліцеї ім. Траяна Доди олімпійці здавали письмовий «іспит», яким доказали свої знання, своє мислення. На олімпіаді були присутні найкращі учні з кожного повіту, які завоювали перші два місця на повітовому етапі.

Членам комісії довелося пильно перечитувати учнівські роботи, щоб справедливо оцінити знання, старання майбутніх носіїв нашої української рідної мови. Голова комісії доктор Іван Робчук з терпеливістю й об'єктивно роз'яснив деякі непорозуміння.

У цей час учні рушили в екскурсію, фінансовану СУРом. Вони відвідували цікаві туристичні та історичні місця, супроводжені викладачем Михайлом Бобиком.

Преміювання учнів відбулося 5 квітня у будинку культури.

Мер міста Марчел Вела дав корисну пораду всім учасникам, навівши слова французького поета П'єра Готьє: «Якщо виграв, продовжуй /

Якщо програв, також продовжуй.»

Менеджер міста пан Борчян у своєму слові до учнів сказав, що досконалість є примарна, головне прагнути здобути її. Так що нам, викладачам й учням, потрібно безупинно працювати, щоб наша рідна мова була «...чистіша сльози ... вірно й слухняно нехай щоразу служить вам, хоч і живе своїм живим життям» (М.Рильський).

Гарними словами звернулися голови комісії української та російської мови. Доктор Іван

Робчук сказав, що молоде покоління є гарантією продовження культури рідної меншини.

Професор доктор Теодор Кіріле підкреслив, що двомовність є цінний дар. Володіючи правильно рідною мовою, учні олімпійці, майбутні спеціалісти, допомагають розвитку рідного краю у різних галузях.

Цього року в Національній олімпіаді з української мови та літератури брали участь 37 учнів із повітів Сучава, Ботошани, Мараморощина, Тіміш та Караш-Северін. 30 учнів були нагороджені Міністерством виховання дипломами та грошовими преміями.

Всі учасники отримали від СУРу книги із творами представників української літератури в Румунії та обіцянку, що грошові премії одержать у наступні дні.

Нагороджені учні 7-ого класу, I-е місце – Ана Світлана Онужек (Вишавська Долина, Мараморощина – викладач Ледія Співалюк); II-е місце – Ана Біанка Юркуц (Вишавська Долина, Мараморощина – викладач Ледія Співалюк); III-е місце – Резван Гоменюк (Балківці, Сучава – викладач Анка Штюбіану); відзнаки: Наташа Кіріак (Балківці, Сучава – викладач Анка Штюбіану); Андрея Лавер (Щука, Тіміш – викладач Марія Головчук); Лідія Палканін (Корнуцел, Караш-Северін – викладач Михайло Бобик).

Нагороджені учні 8-ого класу, I-е місце – Джорджіана Нікіфурюк (Балківці, Сучава – викладач Анка Штюбіану); II-е місце – Гарасимюк Деніса (Негостина, Сучава – викладач Лідія Даскалюк); III-е місце – Марта Смечкаш (Бирна, Тіміш – викладач Іван Смечкаш); відзнаки: Ана Марія

Думбраве (Михайлени, Ботошани – викладач Юліана Ватаманюк); Марія-Адріана Бондюк (Кричунешти, Мараморощина – викладач Сімона Малярчук).

Нагороджені учні 9-ого класу, I-е місце: Оксана Лавіца (Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігету-Мармацієї – викладач Емілія Кодря); II-е місце – Вероніка Гавриляк (Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігету-Мармацієї – викладач Емілія Кодря); III-е місце – Октавіан Усатюк (Національний коледж ім. Міхая Емінеску, Сучава – викладач Лучія Міжок). Відзнаки: Деніса Кернічук (Технічний коледж ім. Лацку Воде, Серет – викладач Антонета Кідеша) та Ярина Бевка (Національний коледж ім. Юлії Хашдеу, Лугож – викладач Віолета Лазарчук).

Нагороджені учні 10-ого класу, I-е місце: Ралука Гоменюк (Технічний коледж ім. Лацку Воде, Серет – викладач Антонета Кідеша); II-е місце – Емануела Трайста (Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігету-Мармацієї – викладач Марта Гренюк); III-е місце – Ліліана Петрецька (Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігету-Мармацієї – викладач Марта Гренюк). Відзнаки – Оксана Кіріак (Технічний коледж ім. Лацку Воде, Серет – викладач Антонета Кідеша) та Софора Шеверя (Національний коледж ім. Юлії Хашдеу, Лугож – викладач Віолета Лазарчук).

Нагороджені учні 11-ого класу, I-е місце: Беатріса Попович (Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігету-Мармацієї – викладач Емілія Кодря) та Серджю Шмігельський (Теологічний семінар ім. Св. Дософтея, Сучава – викладач Лучія Міжок); II-е місце – Діана Співалюк (Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігету-Мармацієї – викладач Емілія Кодря). Відзнака – Анкуца Шовкалюк (Технічний коледж ім. Лацку Воде, Серет – викладач Антонета Кідеша).

Нагороджені учні 12-ого класу, I-е місце: Діана Урсакі (Національний коледж ім. Евдоксіу Гурмузакі, Радівці – викладач Джорджета Штефан); II-е місце – Ліліяна Чуря (Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігету-Мармацієї – викладач Емілія Кодря); III-е місце – Андрея Білівольська (Технічний коледж ім. Лацку Воде, Серет – викладач Антонета Кідеша). Відзнаки – Лучіан Корнищан (Національний коледж ім. Юлії Хашдеу, Лугож – викладач Віолета Лазарчук) та Меліта Єреміяш (Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігету-Мармацієї – викладач Емілія Кодря).

Я гратулюю всіх учнів олімпійців та їхніх викладачів за нелегку працю та гарні здобутки.

Для мене особисто національний етап олімпіади був новим досвідом, із якого я багато чого навчилася. У моїй пам'яті закарбувалися повчальні слова освічених людей, які мудро мислять. Наприклад, «олімпіада це змагання, але одночасно не треба забувати про дружбу, любов та мир.» (Марчел Вела – мер міста Карансебеш).

Ми, викладачі рідної мови, сіємо у душі наших учнів любов до рідної мови, але одночасно й любов до ближнього...

АНКА ШТЮБІАНУ

Місто Серет – від Петера Томашека до Йоана Матейчука

З нагоди відсвяткування 650-річчя Серетської церкви «Свята Тройця», академік Резван Теодореску зауважував, що «в Сереті, першій столиці Молдови, починалася колись та справжня Європа, яку ми зараз будуємо і розвиваємо під гаслом єдності, багатокультурного, поліетнічного та многоконфесійного співіснування в згоді і толерантності».

Цими днями я знову переконався у справедливості слів румунського вченого, бувшого парламентаря. А довідку знайшов у біографії давнього мешканця Серету – Петера Томашека.

Народжений в Сереті, де й похований, громадянин Австрійської монархії вивчав філософію та німецьку мову в Львові, Відні, Празі, Інсбруку і в Чернівцях, ставши професором. Викладав латинську і німецьку мови в румунських ліцеях Серету, Дорогою, Гура Гуморулуй, Сучави, Сиготу. Незадовго до своєї кончини в 1940 році повернувся до Серету («...тут народився я, тут же, в румунському Сереті, хочу і вмерти!»).

Переслідований за своє антивоєнне радикальне ставлення, був переміщений не раз із шкільною посадою по різних містах, одержавши вдруге аж наприкінці життя посаду в Серетському торговельному ліцеї.

Петер Томашек відзначився насамперед

своєю невпинною «заклопотаністю» в період 1907-1932 рр. (коли опублікував 14 наукових робіт), проблемами війни та миру. Для них знаходив розв'язки, передбачаючи основні причини наступних подій в міжвоєнний період, немов пророк. Володів добрим баченням майбутнього та зрілим мисленням, котрими «віщував» нові установи (ЄС або ООН), такі проблеми, як глобалізація фінансів, небезпека віддалення політиків від народних мас, необхідність активної участі народу в політичному житті, в боротьбі за мир, проти злочинної війни («реліквії варварства», «ганьби для цивілізованого світу, котрій потрібно зникнути зі свідомості людей» – 1918 р.). Цією далекоглядністю він піднявся до високого рівня аналізу міжнародних подій, до компетентного власного внеску в європейський рух за мир у світі. Парламентарії Румунії в 30-их роках минулого століття пропонували його до списку номіналізованих осіб на Нобелівську премію за мир чотири роки підряд (1929-34-36-37рр.). Такою людиною, як Петер Томашек, який чимало років прожив у Сереті, дотепер, здається, не було кому в буковинському стародавньому містечку здивуватися чи хоч похвалитися. Вважали, мабуть, що вся його діяльність і творчість не носять в собі

стільки наукового і соціального значення, щоби комусь постаратися «витагнути» їх з невідомості. Тільки міським радникам Серетської примарії і талановитому Йоанові Матейчуку, випускникові філософського та історичного факультетів, неможливо було не захопитися його знаменитою постаттю, не признати міжнародного значення його робіт.

Щоб увічнити пам'ять Петера Томашека, міська рада в 2000 році вирішила надати йому посмертне звання Почесного Громадянина міста Серет. Після дев'яти літ відомий співак-фолккіст Йоан Матейчук заснував у цьому ж місті Асоціацію культури й солідарності «Петер Томашек». Ціль організації полягає в сприянні культурної діяльності та її талановитих молодих членів, в підтримці благородних вчинків та солідарних подій у Сереті, щоб піднести престиж стародавнього буковинського міста. І він таки росте, особливо відколи організується щорічно Фестиваль музики фолк і поезії під гаслом Асоціації «Петер Томашек» у співробітництві з Буковинським центром збереження та сприяння традиційної румунської культури з Чернівців. Зараз підготовляється п'ятий його випуск. На минулорічному, що відбувся в Сереті (13 і 14 липня) і в Чернівцях (15 липня), першу премію здобув чернівецький фолькіст Віктор Авдокимов піснею із репертуару Харківського гурту «П'ятниця» — «Я не той, хто тобі потрібен».

Павло ШОВКАЛЮК

Безперечно, дуже добре знати чужі мови. У різних мовах існує спільна пословиця, в якій сказано, що скільки мов хтось знає, стільки разів він є людиною. Справді, дуже корисно знати чужі мови, бо це дає можливість читати в оригіналі твори різних письменників світового значення, зручно подорожувати, пізнавати життя і культуру різних народів, нав'язувати нові знайомства, що сприяє людині збагатити свій світогляд. В цьому мав і я не раз нагоду переконатися.

Тому що окрім української знаю і російську мову, я мав нагоду кілька разів бути перекладачем при зустрічі із різними заграничниками слов'яномовними делегаціями, включно з болгарською, їхати в офіційні відрядження до Польщі та Росії.

Отож розмовляти чужими мовами дуже добре, але бути перекладачем то вже не така легка справа. Наприклад, уявіть собі таку ситуацію: під час офіційного приймання при столі сидять з одного боку господарі, а з другого гості, а ти, як перекладач, десь посередині між ними. Тоді коли господарі говорять, а гості їдять, ти перекладаєш, коли гості говорять, а господарі їдять, ти знову мусиш перекладати і, таким чином, ледве стає часу і тобі щось перекусити. Врешті, це не так важливо, бо входить до категорії ризику перекладача. Важливіше те, що часом доходить до того, що потрібно перекладати або хоч пояснювати такі слова або вирази, які в одній мові означають одне, а в другій цілком щось інше, часом навіть і таке, що не личить казати. Про це я пригадав недавно, коли переглядав свої фотоальбоми та побачив фотографії, зроблені тоді, коли у складі румунської делегації був у Москві. Побачив фотографії та усміхнувся, бо нагадав собі дві, можна сказати, комічні ситуації з того відрядження, яке відбулося у вересні 1994 року. Тоді у Москві була відкрита велика міжнародна, включно і з України, виставка «ЛЕС-ДРЕВ-МАШ» («ЛЕСО-ДРЕВЕС-НЫ-МАШИНЫ»). Маючи на увазі значення всього того, що там було виставлено, туди приїхало багато заграничних делегацій, зацікавлених експонованим, включно і румунська.

Тому що знаю російську мову, керівництво Сучавського Лісо-деревообробного підприємства вирішило, щоб і я був членом цієї делегації. Всього нас було вісім інженерів, я і шеф

НЕЛЕГКО БУТИ ПЕРЕКЛАДАЧЕМ

Мотто:

СМІХ – НЕ ГРІХ

(Народна приказка)

делегатії будучи найстаршими, а решта набагато молодшими.

На виставці при зустрічі з начальниками різних компаній, щоб встановити різні фахові і службово-торговельні стосунки, правила протоколу вимагали, щоб ми представлялися. При цьому для мене, як перекладача, появилася комічна ситуація, коли треба було представляти шефа нашої делегації, який мав прізвище... ДУРАК (!). Так, ви прочитали правильно, це була дійсність. В румунській мові це слово нічого не означає, але в російській та українській воно знає, так що не потрібно пояснювати. На щастя, він, не знаючи цих мов, не усвідомлював свого прізвища.

Можете собі уявити здивованість наших співбесідників, коли чули це прізвище, вони не

хотіли вірити, що його так звуть. В одному павільйоні виставки мене прямо запитали: «Єто действительно? Вы наверно не шутите?». Так само можете собі уявити, в якій ситуації знаходився я, коли мусив підтвердити це. Але це ще нічого, були ситуації ще більш комічні, а то в деякій мірі навіть і неприємні, як, наприклад, наступна.

У Москві ми були цілий тиждень. Після залагодження офіційних справ нам зосталось вільного часу побачити російську столицю, найважливіші місця, історичні пам'ятники, музеї і т.д. Між ними був і музей, присвячений звісній битві під Бородіно, де російські війська під проводом полководця генерал-фельдмаршала М. Кутузова у серпні 1812 році зупинили французькі війська Наполеона. При цій нагоді ми були і в хатині, де під час битви знаходився штаб російської армії і звідки Кутузов керував битвою. У цій хатині ми слухали жінку-провідницю, яка з дуже великим запалом розповідала про хід битви, про героїчний подвиг російських військ. Вона розказувала, а я перекладав. Коли вона сказала що «вокруг взрывались снаряды, пули свистели со всех сторон», наші делегати заворушилися, почали перешіптуватись і усміхатися. Провідниця не звернула – а може і не хотіла, – увагу на це, продовжуючи далі розповідати. Все ж таки, коли знову дійшла розповідь про воєнні сцени і вона знову згадала про кулі (по російськи – пулі) і вибухи, наші почали таки явно сміятися, а це вже не обійшлося незапримітно. Вона перестала розповідати і, не розуміючи що сталося, здивовано спитала мене в чому справа. Їй було дивно, що такі важливі воєнні дії могли когось розмішити. Мені із самого початку було зрозуміло, що саме викликало сміх, але я не міг це сказати нашій привітній провідниці. Уявіть собі, в яким неприємнім положенні я знаходився і як тяжко прийшлося мені «пояснити» таку дитинячу поведінку наших делегатів. Але якось-то мав натхнення та дав більш-менш правдоподібне пояснення, яке б не образило її. Не було це мені легко, але вдалося, і так, як кажуть «все добре, коли кінчиться по-доброму».

Ярема ОНИЦУК

Фото автора

Земля-рекорсмен

Що робити, коли збирання врожаю зернових закінчується і залишається багато соломи? Англійський фермер Фрейзер Бріттон з Глостершира вирішив побудувати найбільшого в світі іграшкового ведмедика. Висота гігантської іграшки – близько 5,5 метра, а важить він цілу тонну!

62-річний фермер зробив свій солом'яний витвір напередодні місцевого свята в селі. Такою незвичайною іграшкою чоловік лише хотів порадувати дівчурі і аж ніяк не сподівався, що його ведмідь зі снопів соломи зацікавить Книгу рекордів Гіннеса, а його ім'я з'явиться на її сторінках.

Місцеві жителі прозвали дивовижного ведмедя Бастером. Та найбільше такому солом'яному шедевру зраділи діти. Вони не лише люблять гратися навколо велетня, а й залюбки позують з ним.

Маленький Фрейзер Бріттон (на фото) був у захваті, коли вперше побачив іграшку, в кілька разів більшу за нього, обличчя та лапи якої намальовані звичайною фарбою.

Бастер швидко став місцевою знаменитістю. Навіть молодята у день весілля приїжджають, аби сфотографуватися з диво-ведмедем.

Місяць на небі буває різним. То він тоненький, наче серпик, то великий і круглий.

Місяць — це супутник, який обертається навколо Землі. Сам він не світиться. Ми бачимо його тому, що на нього падає сонячне проміння. Якщо Місяць освітлюється збоку, ми бачимо часточку його. Коли ж під промені Сонця потрапляє вся півкуля, Місяць виглядає круглим диском.

Так само і Земля обертається навколо Сонця, але вона ще й сама крутиться, наче дзига. А тепер подумайте: чому на Землі буває день і ніч?

Сестра Маулі

Шість років прожила в джунглях індонезійська дівчинка Імаята. Човен, на якому десятирічне дівча вирушило з рибалками в море, розбив шторм. Усіх, хто був з нею, вважали загиблими. Та нещодавно в джунглях річки Південна Самарта зловили дикунку, підперезану пов'язкою з листя. Батьки Імаяти впізнали в ній свою доньку, яка за час розлуки забула свою рідну мову.

Календар чи космодром?

Де можна побачити 620-метрову людину? Той, хто стверджуватиме, що ніде, помилиться. Бо на плато поблизу містечка Наска (Перу) знайдено дивовижні малюнки. Серед них — 620-метрове зображення людини, гігантські птахи, звірі й риби. Є тут і лінії, на які точно лягають промені сонця, коли воно заходить. А ще знаки, які відтворюють небесну карту в різні пори року. Побачити все це можна лише зверху — з літака. Усі дороги, збудовані на плато, обриваються і нікуди не ведуть. Одні вчені вважають, що це гігантський астрономічний календар індіанців. Інші переконані, що величезні фігури — орієнтири для космічних кораблів, а дороги — злітні смуги для них.

Чому на Місяці нічого не чути?

Звуки — це невидимі коливання повітря. Коли хтось говорить, то вібрують голосові зв'язки в горлі, коливання (звукові хвилі) підхоплюються повітрям і направляються до вуха. Звукові хвилі передаються зі швидкістю 340 метрів за секунду — набагато повільніше, ніж світло. Ось чому під час грози ми спочатку бачимо блискавку, а вже потім чуємо грім. На Місяці не можна почути нічого. Бо там немає повітря, яке б передавало звукові хвилі.

***

Найважче опанувати грамоту дітям Ефіопії. В алфавіті ефіопів налічується 296 букв, зате в таліській азбуці — 9.

***

В школах Індії діти першого класу при вивченні азбуки не переказують назв букв, а проспівують їх. Виявляється, що в процесі співу букви запам'ятовуються швидше.

А всі письмові роботи в класі виконуються олівцем, чорнилом — лише контрольні роботи.

***

Екзамени з'явилися в школах у середні віки. Слово «екзамен» по-латині означає «вага», «стрілка ваги». Виходить, що з допомогою екзаменів зважували знання учнів. Складали екзамени не лише учні, але й ті особи, які йшли на державну

Про школу

службу: чиновники, лікарі, судді, вчителі, писарі та інші.

***

В більшості країн вчать дітей писати зліва направо. Справа наліво пишуть учні арабських країн. А в Стародавній Греції вчили писати перший рядок справа наліво, а другий — навпаки.

***

В одній із провінцій Індії існує звичай: якщо учень пропускає заняття без поважних причин, то замість нього повинен відвідувати школу хтось із членів сім'ї.

***

В Японії та Австрії за давньою традицією вчать дітей писати і правою, і лівою рукою.

***

В індійському штаті Мадрас раз на місяць наступає «дитячий день», коли всією роботою школи керують самі учні. У них є свій «парламент», свої «міністри» і «депутати». Серед них найавторитетніший — міністр дисципліни.

***

В Іспанії з давніх часів утвердилося правило окличні та запитальні знаки ставити в кінці і на початку речення. Іспанські педагоги вважають, що ця традиція допомагає учням заздалегідь зорієнтуватися, якою інтонацією вимовляти при читанні речення.

Леонід ПОЛТАВА

НАЙКРАЩА ПИСАНКА

Великоднє оповідання

У снігах стояла велика миска із яєчками.
– Нас усіх з'їдять люди, – басом сказало найбільше яєчко.
– І це добре, – обізвався інші, – люди матимуть із нас користь.

– Але я все-таки найкраще з-поміж вас, бо я – найбільше! – не вгавало велике яєчко.

Найменше яєчко лежало у мисці поруч із своїми братами і мовчки прислухалося до розмови.

– А тебе, найменше, – знову обізвався басом найбільше яєчко, – тебе ніхто і їсти не захоче, бо ти таке маленьке!..

Маленьке яєчко дуже шкодувало, що не виросло більше. Але що воно мало робити?

Раптом всі замовкли. У снігах почулися кроки. «Візьмемо їх на писанки, адже вже Великдень наближається», – промовив жіночий голос. Господиня взяла миску і перенесла її в кімнату, де було багато світла. Найбільше яєчко відразу ж виставило свій бочок напоказ, дивіться, мовляв, яке я гарне!

Мати і донька почали малювати писанки. Незабаром майже всі яєчка стали писанками. Залишилося тільки найменше яєчко. В цей час прийшов батько із праці. Він похвалив писанки.

– А чому ніхто з вас не розмалював цього яєчка? – запитав батько.

– Бо воно дуже маленьке, якесь непоказне. Як хочеш – повечеряй ним зараз.

– Ні, ні, – відповів батько. – Я зроблю із нього писанку, і ми всіх їх посвятимо в церкві.

Найменше яєчко дуже зраділо, коли відчуло, що і його розмальовують!

«Дивіться, дивіться! – заговорили між собою писанки. – От вам і маленьке яєчко! Яке ж воно чудове!»

Коли у церкві посвятили писанки, до господарів підійшов один пан із міста. Він попросив продати йому кілька писанок до музею. І він вибрав лише одне... найменшеньке, бо воно було найкраще розмальоване!

Прийшовши додому, господарі розговілися писанками, а найменше яєчко – чудова писанка – живе й тепер у музеї великого міста. Люди оглядають ту прегарну працю і говорять: – Яка ж чудова українська писанка!»

О. Роговенко

СВІТЛА ВЕРБНИЦЯ

Верба красна розцвітає,
Про Великдень сповіщає
І Спасителю під ноги
Стеле гілочки розлогі.
Світла Вербниця настала,
Радість нам подарувала,
Край доріг і біля річки
Вкрились котиком вербички.
Галузочки посвятили,
Діток розуму навчили,
Щоб здоровими зростали,
Україну шанували!

С. Жупанин

ВЕЛИКДЕНЬ

Великий день!
Великий день!
Ясний Великдень
На землі!
Багато радості й пісень
Приніс нам янгол
На крилі...
Веснянку діти
Хороводять –
Христос Воскрес!

Христос Воскрес!

*Сьогодні й сонце
Не заходить,
А сяє й сяє із небес.*

ПИСАНКИ

Вечері матуся нас чарує,
Писанки на виставку малює.
Віск черпає пищиком із блюдця,
Очі мами лагідно сміються.
Очі мами світяться у ласці:
Квітоньки на писанці зірчасті,
А на другій – півники та бджоли,
Ми таких не бачили ніколи.
А на третій писанці – зірничі,
Ще й під ними золоті жар-птиці.
На четвертій – олені та сарни,
А на п'ятій – рушничок прегарний.
Вечері матуся нас чарує,
Писанки на виставку малює.
Дивиться і тішиться матуся:
Я у неї малювати вчуся.

П. Воронько

ВЕЛИКДЕНЬ

На столі – духмяна паска,
А круг неї – писанки.
Уділи нам, Боже, ласки

*На всі дні, на всі віки!
Немала у нас родина,
Та молитва всіх єдина:
Хай розквітне Україна,
Як в погожі дні – весна.*

Ігор Калинець

ПИСАНКИ

Виводить мати дивним писачком
по білому яйці воскові взори.
Мандрує писанка по мисочках
із цибулинним золотим узваром,
з настоями на травах і корі,
на веснянім і на осіннім зіллі –
і писанка оранжева горить
у філіграннім сплеті ліній.
То вже вона, як дивовижний світ,
то вже дзвенить, як згусток сонця,
буяють буйно квіти у росі,
олені бродять в березневім сонці.
І стилізовані сплітаються сади
у маєві густих обрамлень,
мереживом найтоншим мерехтить
геометричний космацький орнамент.
...І я поплив у світ дитячих мрій,
на білі коліскові оболоні:
котились писанки з гори –
ясні сонця у маминій долоні.

ЯК ВЕРБЛЮД

– Я дізналась, чоловіче,
В сусідки Анети,
Що верблюд горбатий може
Вісім днів не пити.

Чоловік аж зупинився
Пити в румом пиво:
– Може бути, на цім світі
Усіляке диво!

– А ти п'єш сім раз на днину
З Василем і Дудом.
Як могла б, то проміняла б
Тебе на верблюда...

ЖІНОЧІ НЕРВИ

Забаг нерви перевірить
В своїй дружини:
Сказав жінці, що шукає
Іншої Галини.

Хотів бачити чи жінка
Буде сумувати,
Чи почне його Галина
Кричати-ридати.

Хотів тільки похвалитись
Недільного ранку,
Що собі із понеділка
Заведе коханку.

Як таке почула жінка,
Взялась попід боки
І так мужа «охрестила»,
Що лишивсь без ока.

ДО РОДДОМУ

Лиш три місяці минули
Як було весілля.
Лиш три місяці голубив
Свою жінку Ілля.

На четвертий молодиця
Каже мужу своєму:

– Час вже везти, чоловіче,
Мене до роддому.

Жіночке не жартувала –
Пишнотіла Лена:
Бо вона йому народить
Маленького сина.

Чоловік так здивувався,
Що аж протер вічка,
Пожовтів наш бідолаха,
Як воскова свічка.

– Ти зі мною у цій хаті
Три місяці жила.
Чи можливо, щоб так скоро
Вже і народила?

– А чому ти налякався,
Наче горить хата?
Синок хоче якнайшвидше
Побачити тата!

Михайло ВОЛОЩУК

СПІВАНКА ТРУМБІТИ

(тривожна)

Тугу, тугу, туги,
Розв'єжіт кутюги,
Беріт топірище
Та й крисівки ище. – 2 гей
Біжіт в полонину,
Бо крадут маржину. – 2 гей
Тугу, тугу, тога,
Велика тривога –
Напали татари
Та крадут отари.
Лихі бусурмани
Забрали барани 2 гей.

СПІВАНКА ТРУМБІТИ

(весела)

Тугу, тугу, тугу,
Зав'єжіт кутюгу
Бо прийде миленька,
Бодай здоровенька – 2 гей
Би ї не вкусила
Ані не гонила,
Бо несе горівку

Та й табаки в піпку – 2 гей
Ту, ту, ту, ту, ту, ту,
Ту, ту, ту, ту, ту, ту,
Бо несе горівку
Та й табаки в піпку – 2 гей.

3 РЕПЕРТУАРУ «ВЕСЕЛИХ ГУЦУЛІВ» с. БИСТРИЙ

Я співати добре знаю
Співанок хоть кілко.
І коли-ми потикне,
І коли – ми гірко.

А я собі заспіваю
На кони й на возі.
І коли іду по воду,
Й сама по дорозі.

Коломийку заспіваю,
Коли їсти варю,
І коли за кросна сьду
Та й коли скотарю.

Люблю мої співаночки
Шо я їх співаю,

Як у світо, так у бугдень,
І коли гуляю.

Ой, файненько заспіваю
Шиючи сорочку,
Аби чули лигіники
Мою співаночку.

Заспівайте, лигіники,
Чо не співаєти?
Або рота не маєти
Або ни знаєти?

Заспіваймо, цімборочки,
Очі карі й сірі,
Коли трумбіта затужит
На бистренській Мірі.

Коли трумбіта затужит,
Овечки забліют,
Ідім борше в полонину –
Вже кугути піют.

Ой, на тій полонині
Велика забава,
Їли пили та гуляли –
Їла би їх гава.

Дмитро КОРЕНЮК

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – Тереза ШЕНДРОЮ

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România